

מהדורת קרן טללי מרבה

שנה"י (תשפ"ו)

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

♦ תעוה - פורים ♦

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומרוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר המבאר

הכתר והמסוד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מיסדות "אור מאיר ושמחה" טדי"ה
ע"ש כ"ק אדמו"ר דבי מאיר אביחצירא זיע"א

טו | סיו לזכות להודבק בה
יש להתקדש במעשי הרשות
מילתא חדת"א

יב | נס הצלתו של הקול ארוה
ניצוץ אורה חסידו לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

ג | פורים מכפר
כמו יום כיפור
איצר פניני החסידות

העלונים: ספיר ויהלום • מילתא חדתא • ובזרת כהיום • אביר יעקב • סכתלי בית הרין • שו"ת כהלכה • בעל העקידה

מפתגמי אורייתא

תצוה - זכור תשפ"ו

זכור ואל תשכח

"זכור את אשר עשה לך עמלק וגו', תמחה את זכר עמלק מתחת השמים לא תשכח" (דברים כה ז-ט).

יש להבין, מה חילוק יש בין 'זכור' ו'אל תשכח'.

דעת דקדושה ולעומתה

ונראה לבאר על פי מה שכתב בספה"ק בני יששכר (מאמרי חודש אדר מאמר ג - מלחמה לה' דרוש ג), כי ראשית כל המידות - אהבה ויראה, חסד וגבורה וכו' - הוא בדעת. כי האדם בדעתו נמשך אחר מידה מן המידות ואחר כך מוציאה לפועל.

כפי שישנה דעת בקדושה, כך עשה אלקים לעומתה כי גם הסטרא אחרא יש בה כח להמשיך את האדם אחר דעות כוזבות, והוא דעת דסטרא אחרא. והעומד מצד דעת הטומאה הוא עמלק, הממשיך מתוך שורשיו וצינורותיו את האהבה הרעה והיראה הרעה וכן שאר כל המידות הרעות.

והנה הדעת דקדושה היא האמונה, כי אמונה היא המשכה. וככל שיגביר האדם בקרבו את כח האמונה, כך יזכה להמשיך על עצמו אהבת ה' ויראתו ושאר כל ההשפעות הרוחניות המביאות אותו לתיקונו ולקשר איתן עם קודשא בריך הוא. ואילו הדעת של עמלק היא כפירה, היינו שאין דעת כלל, שמביא את האדם לידי חוסר דעת מוחלט בכל דעה שבעולם, לבטל את המציאות האמיתית כביכול אינה קיימת.

השמר לך פן תשכח

מכך עולה, כי מהות עבודת בני ישראל בעולם היא מחיית עמלק, כי בכל חלק מחלקי עבודת הקודש, אם מתחברים אל הטהור נמחה עמלק במידת מה, וכלשון הכתוב (יחזקאל כו ב) "אמלאה חרבה", כשזה קם - זה נופל (ראה מגילה ו).

אם כן, יסוד מחיית עמלק עומד על הזכרון, ואילו עמלק שהוא הדעת דסטרא אחרא - פועל להשכיח את הדעת דקדושה, את הידיעה האמיתית על מציאות ה'.

על כך הוזהרנו בתורה (דברים יא), "השמר לך פן תשכח את ה' אלקיך", לבל נשכח את תכלית ביותנו לעולם.

יצרו של אדם מתחדש עליו בכל יום, ואם רואה עמלק את ישראל מתרחקים מעבודה זרה, מיד הוא פונה להשכיח מהם את הזכרונות הפשוטים. ואפילו אם אינו יכול להביא לידי כפירה גמורה, לכל הפחות מנסה הוא להשכיח מן האדם את ה' אלוהיו, להטרידו בעניניו לבל יזכור את ה', ואפילו בשעת התפילה לפני ה' משיאו היצר לדברים אחרים להשכיחו לפני מי הוא עומד.

דע לפני מי אתה עומד

מעתה, אם מבקשים אנו לקחת את הדברים עמנו ולשוב אל ה' בעבודתנו שבכל יום ויום, עלינו להשתדל בכל עוז להדבק בזכרון ולהמלט מן השכחה. ובאמת זהו יסוד מצוות התורה, "שיתיה ה' לנגדי תמיד" (תהלים טז ח), אשר הוא כלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים, כדי להעמיד את כח הזכרון. וכן נצטוונו להתפלל שלוש תפילות בכל יום, ובשעה שאתם מתפללים - דעו לפני מי אתם עומדים, ובשעת הלימוד דעו לפי מי אתם לומדים, בבחינת 'ויקחו לי - לשמי'.

כאשר אין עמלק מצליח לשכנע את בני ישראל לסור מן הדביקות - אזי הוא גורם לשכחה. אך על ידי שהאדם יתאמץ לזכור, יעזרנו ה' לבל ישכח. אכן, אדם לעמל יולד, ויוצא לעבודתו עדי ערב, על כן עלול הוא לשכחה. אולם עיקרו לעמל תורה נברא, ואם יזכה לעמול בתורה, יעזור לו ה' יתברך שלא ישכח את מה שראוי לזכור.

(מתוך "ענינים מאירות" להגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

- פתוחי חותם | מי שהוא עניו ושומר הברית הקב"ה יהיה קתר בראשו ... א
- חתם סופר | כאשר האדם מפיר בחקמה הטמונה בלבו ביכלתו להוציאה מהכח אל הפעל ... א
- פתוחי חותם | כל פרושי התורה והחדושים נתנו למשה ... א
- אהבת שלום | שמירת הפה בדבור ובמאכל ... א
- ואלה הדברים שנאמרו לדוד | תרון האדם בקול הדבור מן הראוי שיתקשט בו בשעת התפלה ... א
- זכותא דאברהם | החסידים נקראים עזי פנים כי מעיזים פניהם נגד היצר הרע ... ב
- תורה אור | התורה נקראת 'חותם' - טעם הדבר ... ב
- מכשר טוב | פניות ונגיעות בעבודת ה' מונעים את האדם מעשיית חסד ... ב
- לקוטי שיעור | ההבדל בין מזבח הפנימי למזבח החיצון ... ב
- אמרי נעים | פורים מכפר כמו יום כפור | רמז נפלא בפסוק ... ג
- חיים וחסד | הגוף הוא רק לבוש לנשמה ... ג
- בית אברהם | 'תצוה' ר"ת צ'עקת ה'ד'ל ת'קשיב ו'תושיע ... ג
- באר משה | 'כתית למאור ולא כתית למנחות' - על האדם להיות בהכנעה ושלמות, אף חלילה לא לפל לעצבות ו'אוש על ידי כך ... ג
- שם משמאל | בחינת עמלק הוא דעת דקלפה - הפרת שפלות מצב האדם מתוך 'אוש' ... ג
- שער יששכר | מנהגם של קדושי עליונים שהיו יושבים מרבית יום הפורים בהתבודדות ובקנה מרבה ... ד
- לקוטי מוה"ר"ן | פורים הוא הכנה לחג הפסח ... ד
- באהלי צדיקים | פורים ביכלת כל אדם לצעק לקב"ה ... ד
- חתם סופר | העוסק בתורה בין מגלה דלילה למגלה דיום מבטח שהוא בן עולם הבא ... ד
- מאמר מרדכי | מעלת אמירת תהלים ולמוד התורה ביום הפורים ... ד
- קדשת לוי | זקרוי אורה מלשונו הבוררת של בעל הקדשת לוי זיע"א אודות שגב האורות הנעלים המתנוצצים בלב כל איש מישראל בעת קריאת המגלה ... ד
- מגן אברהם | חבי אינש לבטומי - לבסם שכלו ולהתחבר לשבע מדות דקדושה עד שיקלט ריח של גן עדן ... ה
- מאיר עיני חכמים | על ידי מעשה נתינת הצדקה למטה מעוררים נתינת צדקה מהקב"ה לעם ישראל ... ה
- מאור ושמש | החלפת הבגדים לבגדי נכרים אור על ההארה הגבוהה השולטת כל יום הפורים ... ה
- הלולא דרבי | מקור למנהג 'פורים רב' ... ו
- אמרות ה' | גם הדלקת נר המערבי מעת לעת ... ו
- צמח דוד | עבי הפתילות כפי ארכו של הלילה ... ו
- בנין דוד | התמנותו של אהרן לכהנה גדולה עקב סרובו של משה ... ו
- שארי יוסף | התורה מכפרת כמו הקרבנות ... ו
- חדושי תורה | פפרת המעיל על עון לשון הרע ... ז
- פתנות אור | התנוצצות אותיות השם שהיו חקוקות בציץ הביא לידי תשובה ... ז
- דורש טוב | טענת ישראל לאמות העולם שה' הוא האלקים היא מפח קרוב וחקוקה ... ז
- ויאמר שאול | סגלת למוד התורה בעת האכילה ... ז
- שיח השדה | הכנעת היצר הרע בכח למוד התורה לשמה ... ח
- מקרי דרדקי | אף הלומד שלא לשמה מקים מצות עשה ונוטל שכר ... ח
- בית אשר | תורה שלא לשמה אינה עולה למעלה ... ח
- שערי שמחה | עקר התרוממות האדם בכח תורה לשמה ... ח
- מעשי צדיקים ... ט
- ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה ... יב

קו מענה הלכה

02-803-9999

או במייל: rav@abiryaakov.com

מחברים

הניח היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

מתחילים את היום!

ישראל למיל האיש

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

פרשת תצוה

ויקחו אליה שמן זית זך כתיב למאור (כו)
כ

זה, בזאת ההודעה ועשו את בגדי אהרן,
כי יעוררו להוציאם אל הפעל:

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א
מי שהוא עניו ושומר הברית הקב"ה
יהיה כתר בראשו

שמן זית זך ראשי תבות גימטריא שדי',
זך כתיב למאור סופי תבות כתר'.
לרמז מה שדרשו רבותינו זכרונם לברכה
(סנהדרין קיא:) על פסוק (ישעיה כח ה) 'ביום
ההוא יהיה ה' צבאות לעטרת צבי ולצפירת
תפארה, כול לכל, תלמוד לומר (שם)
'לשאר עמו', למי שמשים עצמו כשירים.
וירשו דעתיר הקדוש ברוך הוא להיות
כתר ועטרה בראש הצדיקים הענוים, דאין
לך מדה מעלה יותר ממדת הענוה. באמת,
צריך לשתף עמה שמירת הברית פראוי.

וזהו הרמז, שמו זית זך ראשי תבות
שדי', לרמז על שמירת הברית
הרמוז בו שדי'. זך כתיב למאור סופי
תבות כתר', לרמז דמי שמשים עצמו
כזיתים שהם כתושים לכל, כך יהיה ענו
לכל, שהכל יהיו דשים עליו, לזה עתיד
הקדוש ברוך הוא להיות כתר ועטרה,
ובלבד שיהיה שומר הברית:

ואתה תדבר אל כל חכמי לב אשר מלאתי
רוח חכמה ועשו את בגדי אהרן לקדשו
לכהנו לי (כח א)

חתם סופר

רבי משה סופר זיע"א

כאשר האדם מכיר בחכמה הטמונה
בלבו ביכולתו להוציאה מהכח אל הפעל

ירצה, כמו שכתב חובת הלבבות (הקדמה),
שבלבות האנשים חכמה נטועה,
אם יבוא מי שיעוררם על זה יוציא המטמון
ההוא ויגלה לעין כל, ואם לאו יהיה נעלם
ירקב.

והכי נמי אמר השם יתברך למשה רבנו
עליו השלום, להיות כי הוא יתברך
מלא אותם חכמת לב, וצריכים למי שיעורר
אותם ויודיעם זה כדי להוציא חכמתם
התקוע בכח אל הפעל.

לזה אמר: ואתה תדבר אל כל חכמי לב,
ומה תדבר אליהם, אשר מלאתי רוח
חכמה, זה בעצמו הוא הדבור, אשר תדבר
ותודיעם שהם מלאים רוח חכמה, ועל ידי

שפה יהיה לפיו סביב (כח לב)

אהבת שלום

רבי מנחם מנדל מקוסוב זיע"א

שמירת הפה בדבור ובמאכל

שפה יהיה לפיו סביב. פרוש, שהאדם צריך
לשמר פיו ולשונו מרע, ולעשות
שפה וגדר סביב לפיו, שלא לדבר אף דבר
הרשות, רק מה שהוא הכרח גדול, ומכל
שכן שצריך האדם לשמר מצרות נפשו,
בשמירת פיו מאסור, הן בדבור והן באכילה
ושתייה, על דרך הזה הקדוש (ח"ג מא.) 'יצר
לשונך מרע' (תהלים לד יד) מאכילת אסור,
ואף בהתר צריך האדם למעט שלא לאכל
רק ההכרח, והמתר יחרים, כמבאר כל זה
בספרים הקדושים, והוציאו זה ממקרא
קדש שלפנינו:

ונשמע קולו בבאו אל הקדש (כח לה)

ואלה הדברים שנאמרו לדוד

רבי נתן דוד מפאריזינא זיע"א

יתרון האדם בקול הדבור מן הראוי

שיתקשט בו בשעת התפלה

מכאן תשובה לאותן המתפארים בגדלות
מתם ורחב מחשבתם, ומתפללים
בלחש וקולם לא ישמע בבואם אל הקדש,
הפך ממה שאמרה תורה 'ונשמע קולו
בבאו אל הקדש', בנתנם אמתלא למעשיהם,
כי לפני השם יתברך הסתר פגלו, ואף
לבא פני (סנהדרין קו:), ולכן מתפללים בלחש.

ובאמת אינו כן, לא זו הדרך, ולא כן
אמר ה', רק כל איש ישראל
בעת שמתפלל, צריך הוא להתפלל שקולו
ישמע, בחתוף האותיות ונקדתי. כי עקר
הבדל האדם מכל החי אשר על פני האדמה
הוא בכח הדבור שלו, כדמתיגם המתרגם
(בראשית ב ז) 'ויהי האדם לנפש חיה' -
'לרוח ממללא'.

ומכיון שיתרון האדם מכל הוא בכח
הדבור שלו ובקול שלו, לכן
צריך הוא להתקשט בו לפני המלך מלכו
של עולם. למשל, שר שהשיג איזה אות
הצטינות מן המלך, הדרך ארץ הוא, שבעת
שיבוא לפני המלך, צריך הוא להתקשט
בו. ולא יאמר, הן המלך בעצמו נתנו לי,
ויודע מאות הכבוד שנתן לי ומה לי
להתקשט בו, כי אם יאמר כן הרי הוא
מורד במלכות.

ולקחת את שתי אבני שהם ופתחת עליהם
שמות בני ישראל. ששה משמתם על
האבן האחת ואת שמות הששה הנותרים
על האבן השנית פתולדתם (כח ט-י)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

כל פרושי התורה והחדושים נתנו למשה

אפשר לרמז, דידוע דשתי תורות הם,
תורה שבכתב ותורה שבעל פה,
וכלם בכללותם וכפרושיהם וכל מה
שנתחדש ועתיד להתחדש, הכל נתן למשה
מסיני. והנה מקראוי, כיון שהכל נתן למשה
בסיני, היה לו לכתב הכל. אמנם רצה
הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל, כדי
שכל אחד יטרח להוציא לאור מה שהשיגה
נשמתו, כדי לזכות, אבל באמת הכל נתן
למשה בסיני. והנה המשנה היא פרוש
תורה שבכתב, והמקרא היא פרוש המשנה,
והם ששה סדרי משנה וששה סדרי מקרא:

לכל אדם יש חלק בתורה וכשמחדשו
נקרא על שמו

וזהו פונת הפסוקים. ולקחת את שתי
אבני שהם, הם שתי תורות, תורה
שבכתב ותורה שבעל פה, הם ופרושיהם,
דא' לרבות פרושיהם. והכל הוא הרי
מסור לך, וזה רמזו במלת 'שהם', אותיות
'משה', דכל הפרושים נמסרו למשה, לפיכך
'אבני שהם' קרינו בה שפיר 'אבני משה'.

ואף על גב דהכל נמסר לך, אפלו הכי
ופתחת עליהם שמות בני ישראל,
דרציתי לזכות את ישראל, וכל אחד יחדש
מה שהשיגה ידו, ויכתב על שמו כדי
לזכות בו, בין בתורה שבכתב בין בתורה
שבעל פה.

ותדע, שששה משמתם, שהם הפנאים
שהוציאו ששה סדרי משנה, הם
מפרשים תורה שבכתב, וזהו על האבן
האחת. ואת שמות הששה הנותרים, שהם
האמוראים שקמו אחריהם, הם מפרשים
תורה שבעל פה, וזהו על האבן השנית.
וכל דבריהם פתולדתם כאשר מסרתי לך,
וכל זה כדי לזכות את ישראל בכללותם
ויהיה להם חלק בתורה:

השָׁכַר על זֶה, וְאֵינוֹ דוֹאֵג לטוֹבַת אַחֵרִים אֲף כְּשֵׁיכּוֹל לְעוֹר לָהֶם (אחדות ישראל פ"ב):

לא תעלו עליו קטרת זרה ועלה ומנחה וגו' קדש קדשים הוא לה' (המזבח מקדש לדברים הללו בלבד ולא לעבודה אחרת, רש"י) (ל ט-ו)

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א

ההבדל בין מזבח הפנימי למזבח החיצון

מבאר בתסידות ההבדל בין מזבח הפנימי למזבח החיצון, שמזבח החיצון הוא בחינת מלכות דאצילות כפי שיוֹרֶדֶת לעולמות בריאה יצירה עשיה, ומשום כך לא עמד מזבח החיצון בהיכל אלא בחצר (ובכית המקדש - בעזרה). ומזבח הפנימי הוא בחינת תפארת דאצילות שלמעלה מירידה לעולמות בריאה יצירה עשיה, ולכן היה מזבח זה בהיכל.

זהו גם הטעם לכך שעל המזבח החיצון הקריבו קרבנות, ועל המזבח הפנימי הקטירו רק קטרת (ואסור היה להקריב עליו קרבנות), כי ענינם של הקרבנות הוא עבודת הברורים, שזה שיהי רק בעולמות בריאה יצירה עשיה, מה שאין בן בעולם האצילות אין ברורים פי שם 'לא יגרף רע' (תהלים ה. ה). עבודת המזבח הפנימי היא הקטרת שענינה התקשרות (ולא ברורים), מלשון 'בחד קטירא אתקטרנא' (זהר ח"ג דפח). - להוסיף בהתקשרות עם הקדוש ברוך הוא.

וכך גם בשתי הדרגות של 'מזבח החיצון' ומזבח הפנימי 'שבאדם': מזבח החיצון הוא בחינת חיצוניות הלב ושם יש צורך בעבודת הברורים. מה שאין בן מזבח הפנימי הוא בחינת פנימיות הלב ששם אין מקום לענין הברורים, והעבודה שמצד פנימיות הלב היא להתחבר בקשר עמוק יותר עם הקדוש ברוך הוא.

במלים פשוטות: יהודי, נשמה בגוף, אינו צריך לעסוק רק בלמוד התורה ובקיום המצוות אלא גם בעניני הרשות כאכילה ושתיה, אלא שדברי הרשות צריכים להעשות כדאיתא במשנה 'וכל מעשיך יהיו לשם שמים' (אבות פ"ב מ"ב), או יתרה מכך - 'בכל דרכיך דעהו' (משלי א. ט).

יהודי עלול לחשב, שכיון שגם את דברי הרשות הוא עושה 'לשם שמים' (ואמתית הפרוש ב'לשם שמים' הוא, שפנתו בעשיית

התורה והמצוות בבחינת פנימיים ומקיפין, שהתורה היא פנימית והמצוות הן לבושין ומקיפין, כמאמר 'אשר קדשנו במצותיו'.

והנה המשקה זו היא בחינת 'קדש למ"ד' למטה ו'הויה' למעלה, שבחינת קדש עדין היא נקראת למטה מבחינת הויה, כי הנה יש ב' בחינות הויה, כמו שנאמר 'ויעבר הויה על פניו ויקרא הויה הויה' (שמות לר ו) ופסיק טעמא בינייהו.

כי הן ב' בחינות, פי ענין הויה מורה שהוא מהוה כל ההיות מאין ליש כו' על ידי שעלה ברצונו כך ויש מקור ושרש לזה להיות עולה כך ברצונו ולהיות מקור להיות כל ההיות, והוא הויה הראשון שהוא לרצון לפני הויה ה' הב', ונקרא רצון דרצוין (פג, א):

ריח ניחוח אשה לה' (כט יח)

מבשר טוב

רבי בן ציון מביאלא זיע"א

פניות ונגיעות בעבודת ה' מונעים את האדם מעשיית חסד

ידוע מספרים הקדושים שאף בעבודת ה' בתורה ומצוות יש בחינה ד'עבדי לגרמיהו', ולא לשמה ממש. דהנה על הפסוק 'אשה לה' מפרש בספרי (במדבר קז) יצת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני'. שזה הפונה הרצויה בעבודת ה'.

אלא יש שמתערב בעבודת ה', פניות ונגיעות של רוחים פריטיים נוספים, שיכול להגיע לאדם על ידי התורה והמצוות שהוא מקים, מלבד הסבה שמקיים מצוה מחמת שפן הוא רצונו ותפורה.

וכמוכך שבדבר זה ישנם מדרגות עד אין סוף, כל אחד לפי מה שהוא אדם, כי בבחינה מסוימת אפלו אם פונתו בעבודתו כדי לקבל שכר טוב בעולם הבא, גם זה בגדר 'אנכיות', שדואג לעצמו ורוצה את טובתו, ואין פונתו רק לעשות נחת ורוח לפניו ותפורה.

לכך אם עבודת ה' היא בדרך כזו, שחושב רק על עצמו, ממילא כשצריך לעזור לחברו וכדומה, וזה בא על השבון הרחוקות שלו, חושב בלבו שאם יעשה כן, הרי יקבל פחות שכר לעולם הבא, כי דבר זה יגרע מעבודתו, ולכך הוא נמנע מלעשות חסד עם חברו, למען לא יפריע לו בעבודת ה' שלו, ובקבול

ולזה פנונו תו"ל (אדר"ג כח) 'יהי סתורף עליך גלוי' - אף על פי שידע אהה פי השם ותפורה יודע סתורף, אף על פי כן יהיה סתורף גלוי לפניו ותפורה (פרשת חיי שרה):

ועשית ציץ זהב טהור ופתחת עליו פתוחי חתם קדש לה' (כח לו)

זפותא דאברהם

רבי אברהם מפוריטוב זיע"א

החסידיים נקראים עיץ פנים כי מעינים פניהם נגד הצר הרע

ועשית ציץ זהב טהור. אמרו תו"ל (שיר השירים רבה ד ח) הציץ מכפר על עוונות פנים כמו שנאמר (ישעיה מח ד) ומצחק נחושה, ולכן צריך האדם להפוך זאת לעבודת השם ותפורה. וספר בשם רבו ו"ל - מפני מה אומרים על חסידים עיץ פנים, מפני שפן הדבר שהם עיץ פנים, כי שלמה המלך עליו השלום קרא להיצר הרע מלך זקן וכו' (קהלת ד א), ומאז ועד עתה הזקין יותר ויותר, ולהענין לזקן כזה צריך חצפה גדולה, ולכן נקראים עיץ פנים - שיש להם חצפה גדולה להענין לזקן כזה שלא ישמעו לו:

ופתחת עליו פתוחי חתם (כח לו)

תורה אור

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א

התורה נקראת 'חותם' - טעם הדבר

ופתחת עליו פתוחי חתם' הן אותיות התורה, כי חותמו של הקדוש ברוך הוא אמת, ואין אמת אלא תורה. ונקרא בחינת חותם, כי התורה אשר לפנינו שנתלבשה בענינים גשמיים היא היא בחינת חותם, כדמיון האותיות שנתחלקים על השענה שאינו מערף ומהות האותיות שבמחשבה או בדבור רק מכל מקום הן אותיות עצמן שנצטרפו ונתגשמו כו'.

וכך הנה כתיב 'בצלמנו כדמותנו' (בראשית א כו) דקאי על התורה שבעל פה שהיא בחינת דמות ודמיון בעלמא שהיא בחינת חותם, על דרך משל כאותיות הנחקקין על השענה כו'.

אף על פי כן יסודתה בהררי קדש העליון חקמה עלאה שבכל הלכה כו'. ועל ידי זה נמשך בחינת קדש העליון בעסק

שהעקר הוא להיות האדם בגדל השפלות ובגדל ההכנעה, אך שעם כל זה ההכרח הוא להיות הענוה בהשכל ובדעת, שלא יתיאש האדם על ידי זה מלשוב חס ושלום, שיאמר בלבבו חס ושלום אין לו עוד תקנה, שפכר הרביתי לפשע, ונתלכלכתי הרבה בעונות וחסוּתאים, עד אפס תקנה חס ושלום.

מיד כאשר מקבל עליו להטיב מעשיו השם יתברך מקבלו ומסיעו לגמר התשובה

אל יאמר בן, כי השם יתברך הוא רחום וחנון ומרבה לסלות, וכשיקבל עליו מהיום באמתות גמור לבל ישוב עוד לכסלה, בודאי אין לך דבר שעומד בפני התשובה. והשם יתברך ברוך הוא אינו מבקש מאתנו כי אם לפתח בתשובה, ואז השם יתברך יגמר בעדינו לטובה, וכמו שאמרו חז"ל (שה"ש רבה ה ג) פתחו לי פתח כחדה של מחט כו'.

וזהו מאמר הכתוב, כתיב למאור, שיהיה האדם כתיב, בלב נשבר ונדכה, למאור, בכדי שעל ידי זה יאיר עוד יותר בגדל ההארה, ולא כתיב למנחות, שלא יהיה חס ושלום מנח בעצבות על ידי הענוה והשפלות, ויתיאש על ידי זה חס ושלום מלשוב עוד:

שם משמואל

רבי שמואל מסוקטטוב זיע"א

בחינת עמלק הוא דעת דקלפה - הכרת שפלות מצב האדם מתוך יאוש

כבוד קדשת אבי אדמו"ר זצלה"ה הגיד, שענין דעת הוא להיות מפיר את ערכו ולעמד מרחק וכו', והפוף מזה הוא תלמיד חכם שאין בו דעת שחושב את עצמו ליטב ומציאות נגד השם יתברך.

ודעת דקלפה היא נמי שמפיר את שפלותו - אבל על ידי זה מפילה אותו ליאוש הנורא ומסיתהו להתהנות בטנופי דהאי עלמא, עד כאן דבריו. וזוהי קלפת עמלק דכתיב ביה אשר קרד בדרד, ופרשו בו מלשון קרירות שמקרה את האדם ומפילו ליאוש.

על האדם לחזק עצמו בכל מצב שהוא בתוך כלל ישראל ועל ידי כך מחבר לקדשה

אך העצה היעוצה לאיש אף שמפיר את ערכו שאינו ראוי פנ"ל, מכל מקום יתן אמץ בלבבו שאף שמצד חשבונו הפרטי אינו שוה כלום ומכף רגלו ועד ראש אין בו מתם, מכל מקום הרי הוא בתוך כלל ישראל ואין הקדוש ברוך הוא

וזהו וכפר אהרן כו' אחת בשנה מדים חטאת הכפרים, הינו ביום כפור הוא כפרת עונות, וגם אחת בשנה יכפר עליו לדורתיכם, הינו עוד ביום אחד בשנה שאז קורין 'מדר דר', וזהו לדורותיכם דייקא, אז גם כן הוא יום כפורים מחילת עון כמו ביום כפור, כי יום כפור ופורים כחדא וכנ"ל:

על בשר אדם לא יסך (ל ב)

חיים וחסד

רבי חיים חייקא מאמדורא זיע"א

הגוף הוא רק לבוש לנשמה

כללו של דבר, אברהם עדין בעולם, וכן יצחק וכו', אלא שהגופים שלהם אינם בכאן, ומה שאמרו (ב"ר א ה) ישראל עלו במחשבה הוא נאמר על הרוחניות שנקרא אדם, אבל הגוף נקרא 'בשר אדם', כמו שאמרו 'על בשר אדם', והגוף הוא כלי להרוחניות:

בית אברהם

רבי אברהם מסולונים זיע"א

'תצוה' ר"ת צ'עקת ה'דל ת'קשיב ו'תושיע

בשם אבי הקדוש זי"ע. 'תצוה' ראשי תיבות צ'עקת ה'דל ת'קשיב ו'תושיע, כי איתא (אדר"נ פי"ט) כ"ד מיני מפי שחין הן, ונפשו של משה נמוכה מכלן, ומכל מקום אף על פי שהיה כל כך שפל בעיניו, נתחזק מאד בתפלה לפני ה', ואמר ואם אין מחני נא מספרך (שמות לב לב), ואפלו על פרט, התפלל על מרים א'-ל נא רפא נא לה' (במדבר יב ג).

וזהו ואתה תצוה - שיצוה דבר זה לכל ישראל, כי זהו 'צ'עקת הדל', כי מה שאדם רואה כבר שאינו כלום, 'ער' איו דער ערגסטער, אל יתרושל על ידי זה מתפלה, כי אדרבה, 'צ'עקת הדל ת'קשיב ותושיע':

באר משה

רבי משה אליקים בריעה מסוקטטוב זיע"א

'כתיב למאור ולא כתיב למנחות' - על האדם להיות בהכנעה ושפלות, אף חלילה לא לכל לעצבות ויאוש על ידי כך

כתיב למאור (כו ט). פירש רש"י ולא כתיב למנחות. וכבר פירשנו זה מאז,

דברי הרשות היא לשם שמים בלבד ואין מערכות כן שום פגות אחרות, ועל אחת כמה וכמה כאשר יש בתוך דברי הרשות גופא ה'דעהו', ידיעת אלקות, הרי מתר לו לעסק גם בענינים הגשמיים בפנימיות הלב.

על כך באה ההוראה, שאף על פי כן, בין שסוף סוף אלה הם 'מעשיך' ו'דרכיך' (מעשי ודרכי האדם) הם צריכים להעשות בלא לב ולב, דהינו, לא בשתי המדרגות שבלב - חיצוניות הלב ופנימיות הלב - אלא בחיצוניות הלב בלבד; בפנימיות הלב יש לעסק בעניני קדשה בלבד.

וכאן מוסיף רש"י שגדר האסור ד'לא תעלו עליו עולה ומנחה גו', שבעבודה הרוחנית שגנפש האדם הפונה היא לאסור להשתמש בפנימיות הלב לעניני העולם, הוא - 'המזבח מקדש לדברים הללו בלבד (ובמילא) ולא לעבודה אחרת'.

שעניני העולם (אפלו כאשר הם 'לשם שמים' ואפלו באפן של 'דעהו'), צריכים להיות כל כך 'רחוקים' מפנימיות הלב, עד שלא יאה כלל צרף לשלל אותם - על דרך שאין צרף לשלל שאי אפשר למשש חכמה בימים (שהרי עצם שלילת דבר מורה שיש לדבר שיכות כל שהיא אלא שצריך לשלל זאת), אלא שהם יהיו רחוקים ממילא מפנימיות הלב: על ידי שפנימיות הלב שלו 'מקדש לדברים הללו בלבד', הינו שהוא מאחד עם התורה והמצוות בתכלית היחוד (באפן של 'בלבד') - הרי ממילא אינו שייך לשום דבר אחר - ואפלו לא לדבר שנקרא 'עבודה' - בין שזו 'עבודה אחרת' (חלק ו עמ' 185 ואילך):

וכפר אהרן על קרנתיו אחת בשנה מדים חטאת הכפרים אחת בשנה יכפר עליו לדורתיכם (ל ב)

אמרי נעים

רבי מאיר מדז'יקוב זיע"א

פורים מכפר כמו יום כפור | רמז נפלא בפסוק

יש לדקדק על כפל הלשון 'אחת בשנה'. ונראה לפי המבאר בתקוני זהר (תיקוני חיקון כא נו): ובספרים הקדושים כי יום כפורים הינו כמו פורים, שללעיתיד יהיה מן יום כפור יום חדנה שיהיה פורים. על כן יש לומר דכפורים נמחל לנו חטאתינו והיא יום כפרת עונותינו.

והנה כפורים אנו קוראים בתורה 'מלחמה לה' בעמלק מדר דר' (שמות יז טז),

אָלָא בְּאַמְצָעוֹת הַכֶּלֶל, וְאִם הַשְּׁתַדֵּל וְלֹא מִצָּא יְתֵלָה בְּעַצְמוֹ שְׂאִינְנוּ דְבַק לְכֻלֵּל יִשְׂרָאֵל כְּרֵאוּי, וְיוֹסִיף לְהִתְאַמֵּץ בְּאַהֲבַת יִשְׂרָאֵל וּבְדַבּוּק חֲבֵרִים וּבְצִדְקָה וּבְגַמְלִיּוֹת חֲסִדִים בְּגוֹפּוֹ וּבְמַמוֹנּוֹ (פֶּרֶשׁת תְּצוּה וּזְכוּר שְׁנַת תרע"ז):

כְּנִ"ל, וְגַם זֶה הוּא תּוֹצְאוֹת גִּסּוֹת הַרוּחַ שְׂמִכְנִיס בְּאַדָּם לְבַקֵּשׁ לוֹ מַעֲלוֹת רְמוֹת וּנְשָׂאוֹת, וּבְאֲשֶׁר לֹא זָכָה לָזֶה מֵאַשְׁהוּ לְגַמְרֵי.

וּבְכָל אֵלֶּה נִצְרָף לְאִישׁ הַנִּלְכָּב לְהִשְׁמֵר, וְלִידַע שְׂאִין לוֹ לְבַקֵּשׁ קִרְבַּת אֱלֹקִים

מוֹאֵס חֵס וְשְׁלוֹם בְּכָלל יִשְׂרָאֵל, וְכָל אִישׁ הוּא כְּאֶבֶר מְאֹבְרֵי הַכֶּלֶל, וּבְאַמְצָעוֹת הַכֶּלֶל הוּא מְחַבֵּר אֶל הַקִּרְשָׁה.

אֲךְ עִמְלָק קוֹצֵץ בֶּן קוֹצֵץ מְכַנִּיס מִחֻשְׁבוֹת בְּלֵב אִישׁ לְהַפְרִידוֹ מִהַכֶּלֶל וּלְהִתְחַשֵּׁב בְּפָנָיו עַצְמוֹ, וְעַל יְדֵי זֶה מִפִּילּוֹ לְאִוֶּשׁ

פורים

תְּשׁוּבָה הִיא צוּם, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב 'צוּמוּ עָלַי' (אֶסְתֵּר ד טו), תְּפִלָּה הִיא קוֹל כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר 'וַיִּצְעַק צַעֲקָה גְדוֹלָה', צִדְקָה מְמוּן, 'מִשְׁלַח מְנוֹת אִישׁ לְרֵעֵהוּ' (שם ט ט). וְעַל יְדֵי זֶה שְׂאֵנוּ מְקִימִים הַיּוֹם כֹּל הַשְּׁלוֹשָׁה הַדְּבָרִים: תְּעֻנֵּית אֶסְתֵּר וַיִּצְעַק לְהִשָּׁם יְתַבְרָךְ וּמִשְׁלוּחַ מְנוֹת וּמִתְנוּת לְאַבְיוֹנִים, הַשֵּׁם יְתַבְרָךְ יִהְיֶה מְעֵבֵיר מֵאַתְּנוּ אֶת הַגְּזֵרוֹת רְעוֹת רַחֲמָנָא לְצַלְךְ:

כְּאֲשֶׁר צִוִּיתָךְ לְמוֹעֵד חֲדָשׁ הָאֵבִיב פִּי בּוֹ יִצְאֶת מִמְצָרַיִם וְלֹא יֵרָאוּ פְּנֵי רִיקָם' (שְׁמוֹת כג טו), מ'מְצָרַיִם וְלֹא יֵרָאוּ פְּנֵי רִיקָם רְאִישֵׁי תְבוֹת פּוֹרִים, פִּי פּוֹרִים הוּא הַרְרָף לְפִסְחָא, שְׁיֵהִיו יְכוּלִים לְהִיּוֹת נְזֻהֵרִין מִחֻמְץ (וּפְסַק בְּאַמְצַע הַעֲנֵן וְלֹא גִלָּה יוֹתֵר):

סגולת היום

באהלי צדיקים

בְּשֵׁם רַבֵּי יַעֲקֹב יְהוּדָה מְנַדְרֵזִין זִיע"א

בְּפוֹרִים בִּיכַלֵּת כָּל אָדָם לְצַעֵק לִקְב"ה

פּוֹרִים הוּא מְסַגֵּל לְכָל אַחַד מִיִּשְׂרָאֵל לְהִיּוֹת לוֹ יְשׁוּעָה גְמוּרָה בְּכָל מַה שְּׂצָרִיךְ, עַל יְדֵי צַעֲקָה לְהִשָּׁם יְתַבְרָךְ מְקִירוֹת לְבוֹ, כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר 'וַיִּזְעַק צַעֲקָה גְדוֹלָה וּמְרָה' (אֶסְתֵּר ד א), וְכֵן בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה כְּשֵׁיִגִיעַ הַזְּמַן שֶׁל הַגֵּס מְעוֹרֵר הַזְּמַן נְסִים וְהִישׁוּעוֹת שְׁהִיו אֲזוֹ.

הַצַּעֲקָה כִּיּוֹם מְעוֹרֶרֶת אֶת הַצַּעֲקָה שְׁהִיָּתָה בְּאוֹתוֹ הַדּוֹר

וְלָכֵן כְּשֵׁאִישׁ יִשְׂרָאֵל צוֹעֵק לְהִשָּׁם יְתַבְרָךְ בִּימֵי פּוֹרִים עַל גְּדֵל צְרוּתֵי מִכָּל מַה שְּׂעוֹבֵר עָלָיו, מְעוֹרֵר עַל יְדֵי זֶה הַצַּעֲקָה מִכָּלל יִשְׂרָאֵל, שְׁהִיָּה אֲזוֹ בְּאוֹתוֹ זְמַן, וְכִמוֹ שְׂעֵשָׂה הַשֵּׁם יְתַבְרָךְ נְסִים מְאֹז בְּאוֹתוֹ זְמַן עַל יְדֵי הַצַּעֲקָה, כְּמוֹ כֵּן בּוֹדְאֵי עֲתָה יִשְׁמַע הַשֵּׁם יְתַבְרָךְ אֶת צַעֲקָתוֹ וְיִשְׁלַח יְשׁוּעָתוֹ בְּמַהֲרָה לְכָל אַחַד מִיִּשְׂרָאֵל כְּפִי מַה שְּׂצָרִיךְ.

וְכֵן הִיָּה בְּמִצְרַיִם, כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר 'וַיִּאֲנָחוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּזְעְקוּ וַתַּעַל שׁוֹעֲתָם אֶל הַאֱלֹהִים' (שְׁמוֹת ב כג), הִיָּנוּ שְׂעַל יְדֵי צַעֲקָה בְּקוֹל, אַף מִדַּת 'אֱלֹהִים', הוּא מִדַּת הַדִּין, נִמְתָּק, וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת נַאֲקָתָם.

תְּשׁוּבָה וּתְפִלָּה וְצִדְקָה כִּיּוֹם הַפוֹרִים כְּמוֹ כִּיּוֹם הַכְּפוּרִים

וְזֶה עֲנָן שְׂמִבְאָר בְּתַקִּינֵי זֵהר (תִּיקוֹן כא טז): פּוֹרִים אֲתַקְרִיאַת עַל שֵׁם יוֹם הַכְּפוּרִים, עֲנֵן שֵׁם, הִיָּנוּ שְׂפוּרִים הוּא כְּמוֹ יוֹם הַכְּפוּרִים, כְּמוֹ שְׂבִיּוֹם הַכְּפוּרִים הוּא תְּשׁוּבָה צוּם, וּתְפִלָּה קוֹל, וְצִדְקָה מְמוּן, מְעֵבִירִין אֶת רַע הַגְּזֵרָה, כְּמוֹ כֵּן בְּפוֹרִים הִיוּ כָּל הַשְּׁלוֹשָׁה הַדְּבָרִים:

קדשת היום

שער ישׁטכר

רַבֵּי חַיִּים אֱלְעָזָר מְמוֹנְקֵאטֵשׁ זִיע"א

מְנַהֵגִם שֶׁל קְדוּשֵׁי עֲלִיוֹנִים שְׁהִיו יוֹשְׁבִים מְרַבִּית יוֹם הַפוֹרִים בְּהַתְּבוּדוֹת וּבְכִיָּה מְרַבָּה

בְּפִסְחִים (ספ"ה): אָמַר רַב יוֹסֵף הַכַּל מוֹדִים בְּפוֹרִים דְּבַעֲיֵנן נְמִי לְכֵם וְכו'. קִשָּׁה הָאִיף הִיָּה הַקָּא סְלֵקָא דְעֵתָךְ דְּפוֹרִים יַעֲשׂוּ כְּלוּ לְה' כָּל הַיּוֹם (כְּמוֹ דַּעַת ר"א בְּיוֹם טוֹב אוֹ בְּשַׁבָּת), הָא בְּפוֹרִים הָעֵקֶר הַמְשֻׁתָּה וְשִׁמְחָה וְעַל זֶה נִתְקַן מִצְוַתוֹ בְּכָף.

וַיֵּשׁ לוֹמַר, מִפְּנֵי שְׁהִיו כְּמַה צְדִיקִים קְדוּשִׁים וְכו', וְכִמוֹ חֲמִי וְזָקְנֵי הַגְּאוּן הַקְּדוֹשׁ מוֹרְנוּ הֶרֶב יִצְחָק אִיִּזִיק מְקַאמְרָנָא ז"ל בַּעַל הַיְכָל הַבְּרָכָה, כְּמִסְפָּר וַיְדוּעַ שְׁיִשְׁבּוּ בְּפוֹרִים גַּם אַחֲרֵי עֲבוּדָתָם בְּהַתְּפִלָּה וְהַמְּגִלָּה בְּהַתְּבוּדוֹת וּבְכִכּוּת עַד זְמַן מִנְחָה שְׂאָז הַתְּחִילוּ לְסַעַד (כְּפִי הַנֶּחְרָה מִפְּנֵי שְׁהוּא יוֹם גְּדוֹל לַה' יְשׁוּעָה וְעַת רְצוֹן וְרַחֲמִים לְמַחֲיַת עִמְלָק מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם שְׂבִיָּה תְלוּי הַבִּיַּאת גּוֹאֵל צִדִּיק בְּמַתְרָה בְּיַמִּינוּ).

עַל כֵּן הִזְהִיר רַב יוֹסֵף דְּבִזְהָ כּוּלֵי עֲלָמָא מוֹדִים שְׂעַל כָּל פְּנִים יְדַקְדַּק שְׂלֵא יִגְמַר בְּזֶה כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם, רַק יִתְחַלֵּל בְּסַעוּדָה עַל כָּל פְּנִים בְּמִנְחָה סְמוּךְ לְעֵרֵב, כְּדַקְאֵמַר מַאי טַעֲמָא יְמֵי מִשְׁתָּה וְשִׁמְחָה כְּתִיב:

לקוטי מוהר"ן

רַבֵּי נַחֲמָן מְבַרְסֵלֵב זִיע"א

פּוֹרִים הוּא הַכְּנָה לַחַג הַפֶּסַח

פּוֹרִים הוּא בְּנֻדְאֵי הַלוּף וְדַרְךָ לְפִסְחָא, וְזֶהוּ בְּחִינַת 'שְׁפֹתוֹתֵינוּ שׁוֹשְׁנִים נְטֻפּוֹת מוֹר עֵבֶר' (שִׁיר הַשִּׁירִים ה יג), 'שְׁפֹתוֹתֵינוּ' זֶה בְּחִינַת פֶּסַח – פֶּה סָח, שׁוֹשְׁנָה הִיא אֶסְתֵּר (כְּמוֹכָא בּוּהַר הַקְּדוֹשׁ וּבְכַתְבֵי הָאֵרִיזִיל), וְ'שׁוֹשְׁנָה' גִּימְטְרִיא 'אֶסְתֵּר' (שַׁעַר הַכּוֹנוֹת דְּרוּשֵׁי חַג פּוֹרִים דְּרוּשׁ א), 'נְטֻפּוֹת מוֹר עֵבֶר' זֶה בְּחִינַת מְרַדְּכֵי - מֶרְ דְּרוֹר (שְׁמוֹת ל כג), לְשׁוֹן חֲרוּת, בְּחִינַת חֲרוּת שֶׁל פֶּסַח.

וְעַל כֵּן צְרוּף שֶׁל פּוֹרִים מְרַמֵּז בְּפִסְחָא, בְּפִסְוִק 'שְׂבַעַת יְמֵים תֹּאכַל מִצוֹת

חתם סופר

רַבֵּי מִשָּׁה סוֹפֵר זִיע"א

הַעוֹסֵק בַּתּוֹרָה בֵּין מְגִלָּה דְּלִילָה לְמַגִּלָּה

דְּיוֹם מְבַטֵּחַ שְׁהוּא בֵּין עוֹלָם הַבָּא

קְבֻלָּתִי מִתְּהַרְב רַבֵּי מְנַדְלֵי לִילְג וְצ"ל שְׁהִיָּה רַב בֵּית הַמְּדֻרָשׁ דְּקַהֲלַת קוֹדֵשׁ פְּרוֹנְקְפוּרְט דְּמִיין, שְׂקַבֵּל מִהַגְּאוּן בַּעַל שֵׁב יַעֲקֹב וְצ"ל, שְׂכַל הַעוֹסֵק בַּתּוֹרָה בֵּין מְגִלָּה דְּלִילָה לְמַגִּלָּה דְּיוֹמָא מְבַטֵּחַ לוֹ שְׁהוּא בֵּין עוֹלָם הַבָּא (דְּרוּשִׁים וְאַגְדוֹת):

מאמר מרדכי

רַבֵּי מְרַדְּכֵי מְנַדְבּוּרְנָא זִיע"א

מַעֲלַת אֲמִירַת תְּהִלִּים וְלַמוֹד הַתּוֹרָה

כִּיּוֹם הַפוֹרִים

צְרִיךְ אָדָם לְבַחֵר בְּמִצְוָה שְׂאִין לָהּ עוֹסְקִים. וְעַל כֵּן טוֹב לוֹמַר תְּהִלִּים בְּפוֹרִים וְשִׁמְחַת תּוֹרָה, וְכֵן בְּעֵרֵב יוֹם הַכְּפוּרִים, כִּי אֲזוֹ טְרוּדִים הָעוֹלָם וְשׁוֹכְחִים לוֹמַר, וְחֲשׁוּב מְאֹד בְּשָׂמִים לוֹמַר תְּהִלִּים בְּאוֹתָן הַיָּמִים. וְעַיִן בְּסִפְר חֲסִידִים (סִימָן קה) כָּל מִצְוָה שְׂאִין לָהּ דוֹרֵשׁ אוֹתָהּ תְּדַרְשְׁנָה:

מקרא מגילה

קדשת לוי

רַבֵּי לֵוִי יִצְחָק מְבַרְדִּיטְשׁוֹב זִיע"א

זֵהרֵרֵי אוֹרָה מְלֻשׁוֹנו הַבוֹעֲרַת שֶׁל בַּעַל הַקְּדֻשָּׁת לֵוִי זִיע"א אֹדוּת שְׂגַב הָאוֹרוֹת הַנְּעִלִים הַמִּתְנוֹצְצִים בְּלֵב כָּל אִישׁ

שיתגלה לנו אורות עליונים מ'איש' זה הקדוש ברוך הוא 'לרעהו' זה כנסת ישראל הגשמי והרוחני בלתי שום מסך המבדיל ולזה נכון שיתן משלוח מנות איש לרעהו דיקא מיד ליד ולא על ידי שליח, שיתעורר דגמא דלעלא גם כן.

וזה גם כן סוד מתנות לאביונים, רצה לומר שייזכה אותנו השם יתברך ברוך הוא להעלות לכל הניצוצות הקדושות שנפלו בעמקי הקלפות, והם הם האביונים שתאביים שיתחדו בשרשם.

וכן בגשמי אנחנו נקראים עניים ואביונים בית ישראל שתאביים לרבקותו יתברך ברוך הוא, ושיתראה עלינו אורו יתברך אור הגנוז. וכן הקדוש ברוך הוא כפיכול נקרא בגלות אביון כפיכול, שיותר משעגל רוצה לינק הפרה רוצה להניק.

לכן מקדם צריכין אנחנו לשלח המנות 'איש לרעהו', רצה לומר להפשיט את עצמו מכל המסכים המבדילים בינינו לבין קונו, ואחר כך המתנות לאביונים, לכוון כפי שני הפרושים שבארנו. ואחר כך נזכה שיתגלה עלינו אור תורתו יתברך בקריאת המגלה ופשוטה כאגרת כמו שנתבאר לעיל בס"ד. וכן איתא בכתבי האר"ל שנכון לקיים משלוח מנות ומתנות לאביונים קדם קריאת המגלה, עין שם וכו'.

בעת היום משלוח מנות ומתנות לאביונים יש להעתיק ולבקש רחמים

ולפי זה נכון מאד שכל אחד יבקש מאת השם יתברך ברוך הוא בעת עשיות המצות הללו משלוח מנות ומתנות לאביונים וקריאת המגלה וסעודת פורים שיתעורר השם יתברך ברוך הוא עלינו דגמאתם למעלה בדבקות השם יתברך ברוך הוא דבקות הרוחניות ויהי נעם ה' אליהנו עלינו, ונכון מאד להרהר בתשובה בלב נשבר ובשמחת לבב כדי שנוזקה להמשך עלינו אורות הרוחניים הנרמזים במצות אלו:

מנהג שני הבגדים

מאור ושמט

דבי קלונימוס סלקמן עפשטיין זיע"א

החלפת הבגדים לבגדי נקיים אות על ההארה הגבוהה השולטת כל יום הפורים

בכל שנה ושנה בימי הפורים האלה מתנוצץ אור החכמה ומופיע על כל העולמות יותר מיום השבת, ובשבת

איתא בגמרא (מגילה ט: תיב אינש לבסומי בפוריאי עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. הענין הוא כי בסומי הוא לשון בשמים שהוא בחינת מרדכי כמו שאיתא בגמרא מרדכי מן התורה מנין, שנאמר ואתה קח לך בשמים ראש מר דרור (שמות ל כג) ומתרגמין מרא דכיא, שהוא בשמים טהורים.

והינו שבפורים תיב האדם לבסם שכלו כל כך עד שיקלט ריחין ובוסמין של גן עדן, כמו ששמעתי מאבי אדוני מורי ורבי זצוקלה"ה שאמר שבעת שהיה בהאניפאלע על קברי הצדיקים הרב המגיד הגדול והרב הקדוש רבי זוסיא והרב הקדוש רבי ליב כהן זצוקלה"ה הריח שמה ריח של גן עדן.

וזה 'תיב אינש לבסומי בפוריאי', שייבסם שכלו כל כך עד דלא ידע וכו', 'ידע' הוא לשון התחברות, כמו 'והאדם ידע' (בראשית ד א), הינו שייבסם כל כך שכלו לקלט ריח גן עדן שיהיה פלו דבוק בהקדשה שלא יהיה התחברות שבע מדות הטמאות בו כלל וכו'.

מרדכי שהוא בחינת בשמים טהורים, שקלט הריח של גן עדן, התגבר עליו והכניעו, וכמו כן בכל פורים צריך האדם לקלט הריח של גן עדן שלא יהיה שום התחברות להשבע מדות הטמאות בהקדשה, ועל ידי זה נזכה לגאולה שלמה בכלל ופרט ברוחניות וגשמיות אמן:

משלוח מנות ומתנות לאביונים

מאיר עיני חכמים

דבי מאיר מקורסטטוב זיע"א

על ידי מעשה נתינת הצדקה למטה מעוררים נתינת צדקה מהקב"ה לעם ישראל

ולזה מרמז סוד המשלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים. פי הגה בעת הגלות כל המדות הרוחניים נתלבשו ובאו מלבשים בתוך פמה לבושין ומספין עד אין מספר, עד שנתגשמו במדות הגשמיים שכמעט אין נפר הטוב הגנוז מפני הרע.

אך עתה בפורים בעת רצון נתגלה אהבתו ויראתו ותפארתו יתברך בעולמות שלמטה בלתי מספיים ולבושין. ולזה אנו עושין בגמא משלוח מנות איש לרעהו, בכדי שיתעורר עלינו הדגמא דלעלא

מישראל בעת קריאת המגלה

העוסק בתורה ובמצות נתמלא הנפש מאהבה ויראה את שמו יתברך ומלא שמחה, כי כן הרוחניות של תורה הוא צרופי שמות המלאכים והיכולות העליונים אשר המה מלאים אהבה ויראה את הבורא ברוך הוא יתברך שמו ושם שרש השמחה כמאמר הפתוב (דברי הימים א טו כז) 'עז וחדנה במקומו'. וכן צרופי שמות של המגלה הוא החיות והשכליות של עולם התחתון שהוא עולם הטבע, כי היה הגם בתוך הטבע, מוכח שנתקן עולם הטבע.

לכן בעת קריאת המגלה מתנוצץ ומאיר באיש הישראל הקורא המגלה החיות והשכליות ואהבה ויראה לשמו יתברך ברוך הוא מה שיש בעולם הזה הוא עולם הטבע. לכן צריך לקרות המגלה, והוא יותר חיוב מדברי תורה, כמו שאיתא במסכת מגלה (ג:) מפאן סמכו של בית רבי מבטלין תלמוד תורה לשמע מקרא מגלה, וגם לא מצינו חיוב מן התורה לקרות מן הספר תורה אשר כתובה בתקונה כמו שמחזיין לקרות המגלה אשר היא כתובה על הספר אשורית ובדיו.

שעל ידי קריאת המגלה נזדככו כל הטבעיות, כי ההוגה בו תוך הספר הכתובה בתקונה על הספר ובדיו מתנוצץ כל האורות והשמות שבתוכה והצורפי השמות שבתוכה, והאורות והשמות והצורפים שבתוך המגלה המה החיות והשכליות של עולם הזה וכו'.

סגלת צרופי המגלה, שמזדכך עולם הטבע, וסגלתה להקורא שיקבל על תורה אפלו כשאדם הוא בגשמיות, ששם שהגם של המגלה בתוך הטבע כך צרופי שמות שלה. והקוראה הוא הזדככות הטבעיות והגשמיות. לכן הקורא, אפלו הגשמיות שבה, מקבל עליו על תורה. ולכן הוא חיוב יותר מדברי תורה וסמכו של בית רבי לבטלה עבור מקרא מגלה, ולכן הקורא למפרע ובכל לשון לא יצא, וגם צריך לקרותה בספר ובדיו וכו'.

משתה ושמחה

מגן אברהם

דבי אברהם מטריסק זיע"א

תיב אינש לבסומי - לבסם שכלו ולהתחבר לשבע מדות דקדשה עד שיקלט ריח של גן עדן

אדם חכם מוחלין לו עונותיו, אם פן הכי נמי כשמעבירין את התעלא בעידיגיה וקרב הראשון חוזר לחזקתו שיף לבון עונות.

ואחר כף מצאתי סג בפרשת דרכים, דכיון דבשעה שהיה דוד עליו השלום נרדף מאבשלום היה מתפפר בשעירה כהדיוט, אם פן כשנתקיים מלכותו בידו מחלו עונותיו על שם טוב לב משתה תמיד' (אות ט):

מנהג רב של פורים

הולא דרבי

רבי יחיאל מיכל אב"ד ניונוב זיע"א

מקור למנהג פורים רב

המנהג אצל רבותינו הקדושים (לבית ספרעטי) לקיים משונכנס אדר מרבין בשמחה, למנות רב של פורים מראש חדש אדר עד יום טוב ב' של פסח, וכן הייתי נוהג גם פן טרם שבא הדבר לידי הוללות. **ועלה** במחשבה לפני, דכיון כשמתמנה

אנו מחליפים לבושנו מפני שבשבת אנו יוצאין מעץ הדעת ונדבקין בעץ החיים, שאור החכמה מופיע בשבת, על פן פושטין לבושי חל שהן פתגות עור ולובשין בגדי שבת, שבשבת אנו דבוקים בעץ החיים ונעשה מעור אור.

ובפורים שאור החכמה מופיע כל היום יותר מבשבת, על פן המנהג הוא להלביש בגדי נכרים, להראות שעל ידי לבושין אלו יוכל האדם להדבק בעץ החיים אם יתקן אותן הלבושין לעשות מעור אור (פרשת משפטים ד"ה והנה):

אוצרות גאוני הדורות

ואתה הקרב אליך את אהרן אחיד ואת בניו אתו מתוך בני ישראל לכהנו לי (כח)

בנין דוד

רבי מרדכי דוד אלפרט זצ"ל

התמנותו של אהרן לכהנה גדולה עקב סרובו של משה

ודקדק האלשיף האי ואתה הוא מיתר. ונראה לי דאיתא במדרש רבה (שמו"ר ג יז) 'הלא אהרן אחיד הלוי' (שמות ד יד), וכי מאחר שאמר 'אחיד' איני יודע שהוא לוי, אלא אמר לו ראוי היית להיות כהן והוא לוי, ולפי שאתה מסרב על דברי תהיה לוי והוא כהן. אם פן זה דאהרן נעשה כהן גדול היה משה בעצמו גרם, וזה אמר ואתה שאתה בעצמך הקרב את אהרן, דהא אתה גרם לזה, והוי כמו שאתה בעצמך עשית לו לכהן גדול.

באהל מועד מחוץ לפרכת אשר על העדת יערך אתו אהרן ובניו מערב עד בקר לפני ה' (כו כא)

צמח דוד

רבי יוסף דוד משאלוניקי זצ"ל

עבי הפתילות כפי ארכו של הלילה

יש לדקדק למה אמר 'יערך', יאמר 'עלה אותו אהרן' כמו שכתוב (כו ט) 'להעלת גר תמיד', 'בהעלתך את הנרות' (במדבר ח ט).

ויש לומר לפי שאמר במנחות (טפ) ששערו חכמים חצי לג ללילה היותר ארוך בשנה, וכתבו התוספות (ד"ה שיערו) שבכל הלילות היו נוהגין חצי לג ואפלו בתקופת תמוז, ואם היה מדליק ביום אין לחוש, אבל בירושלמי אמרו שבפילות הקצרים היו עושים פתילות גסות יותר, באפן שלעולם היו מדליקין עד הבקר ולא יותר.

ונראה דלא פליגי, דכולי עלמא מודו שאם היה דולק ביום אין לחוש, אבל מצוה מן המבחר לעשות פתילות גסות באפן שיהיו פלות לעולם בבקר, וזה שאמר יערך אתו מערב עד בקר, רצה לומר שלעולם יעריך את הנרות לפי ארוך הלילות וקצורן, שלפי ערך הלילה יעשה הפתילות, אם ארוך יעשה דקה, ואם קצר יעשה גסה, ואם בינוני בינוני, ובכל לילה שמתקופת טבת ואילך היא מרבה והולך קצת את הפתילות מעט בכל לילה, ומתקופת תמוז ואילך היא פוחת מעט בכל לילה, ולזה אמר שלפי הערך של כל לילה יוסיף או ימעט.

שמן זית זה כתיב למאור להעלת נר תמיד. באהל מועד מחוץ לפרכת אשר על העדת יערך אתו אהרן ובניו מערב עד בקר לפני ה' חקת עולם לדורתם מאת בני ישראל (כו כ-כא)

אמרות ה'

רבי משה אריה לייב ליטש - רוזנבוים זצ"ל

נס הדלקת נר המערבי מעת לעת

ונראה על פי מה דאיתא (יומא ט) שכל זמן שהיה שמעון הצדיק קיים היה הנר המערבי דולק מערב עד ערב כדפרש רש"י (שבת כב: ד"ה ובה), אמנם אחר שמת שמעון הצדיק והפנהים לא היו פדאים מצאוהו שפכה.

וזה הוא דאמר הפתוח כתיב למאור, ויהיה להעלת נר תמיד שיהיה על כל פנים נר אחד, דהינו נר המערבי, דולק תמיד באהל מועד מחוץ לפרכת. וקאמר הטעם אשר על העדת, ודרשו ז"ל (שבת כב:) דהוא עדות לישראל דהשכינה שורה בתוכם, דהואיל ואינו נותן פנר המערבי שמן פי אם כמדת חבורתיה, ואפלו הכי ממנה היה מדליק ובה היה מסים, והיה דולק כל היום וכל הלילה.

אמנם כל זה יהיה דוקא אם יערך אתו אהרן ובניו, כשיהיו המעריכים הנרות אהרן ובניו צדיקים כמותו, אז יהיה דולק כל היום ויהיה עדות פנ"ל כדאמרו לגבי שמעון הצדיק. אבל מערב עד בקר לפני ה', ירצה, שאם יהיה נר המערבי דהוא 'לפני ה' (מנחות צח:) רק מערב עד בקר לבד דולק, זה הוא חקת עולם לדורתם' חסר כתיב, לרמז על דור חסרי צדיקים.

שארית יוסף

רבי יוסף רפאל חורי זצ"ל

התורה מכפרת כמו הקרבנות

מוכא במדרש (ש"ר לו, ד) 'ואתה הקרב אליך' זהו שכתוב 'לולי תורתך שעשעי או אבדתי בעניי' (תהלים קיט, צב), כשאמר הקב"ה למשה 'ואתה הקרב אליך' הרע לו, אמר לו תורה היתה לי ונתתיה לך שאלולי היא אבדתי עולמי. יש להבין כיצד הניח ה' את דעתו של משה, במה שהשיב לו 'תורה היתה לי, ונתתיה לך שאלולי היא אבדתי עולמי'.

ויש לבאר, בהקדים את המוכא במדרש אגדה' (במדבר כח, כו), 'למה לא נאמר

ואם כן יש להם ללכת אחר רב העולם שעובדים עבודה זרה ואינם מאמינים בה. ורבי יהושע בן קרחה דחה אותו ולא רצה לענות לו. ורבי ישראל יעקב אלגאזי בספרו 'שארית יעקב' (פר' צו, דרוש לשבת הגדול) תרץ בשם מהר"י הכהן, על פי המבאר בגמ' קדושין (ב) שחזקה עדיפה מרב, ואם כן יש לומר, שאחר שגאל ה' את ישראל ממצרים וראו את הנסים שעשה עמם, הרי מוכח שהוא האלקים, וכעין חזקה שעדיפה מרב.

ובספרו 'שמע יעקב' (פר' תרומה) כתב בשם רבי שמואל ז"ל, לתרץ בעוד אפן, שהנה דנה הגמ' בכיצה (י), באפן שיש ספק, ואפשר לתלותו בקרוב, ובכך לפשט את הספק, ומנגד, אפשר לתלות בקרוב ולפשט את הספק להפוך (לדוגמא, המזמין גוזלים שחורים ולבנים שבשוק, מערב יום טוב, ויום טוב טוב מצא שחורים במקום לבנים ולבנים במקום שחורים. שאם נתלה בקרוב, הוא השוכר, הרי שהם אלו שזמן מאתמול, ומתרים, אף אם נתלה בקרוב הגוזלים שבעולם, הרי שאינם אלו שזמן מאתמול, ואסורים), אם הולכים אחר הרב או אחר הקרוב. ואם כן יכולים ישראל לומר שסוכרים הם שהולכים אחר הקרוב, וכיון שה' שוכן בתוך בני ישראל וקרוב אליהם, הרי זה מכריע נגד רב העולם.

ולפי זה נראה לבאר, שבא הפסוק להודיענו, שעל ידי שישכן ה' בתוך בני ישראל, ממילא יהיה להם לאלקים, ולא ילכו אחר הרב שאינם מאמינים בו, כיון שהוא שוכן בתוכם וקרוב אליהם. והוסיף ואמר, שעל ידי שידעו שה' הוציאם מארץ מצרים, תהיה להם טענה נוספת נגד הרב, כיון שזו חזקה שמוכיחה ומכריחה שה' הוא האלקים, והיא עדיפה מרב, וממילא נמצא שוב ש"אני ה' אלהיהם". (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ועשיית מזבח מקטר קטרת עצי שטים תעשה אתו (ל א)

ויאמר שאול

רבי שאול נחמיאט זצ"ל

סגלת למוד התורה בעת האכילה

אפשר לרמוז על פי מה שאמרו ז"ל (חגיגה כז) שבזמן שבית המקדש קים קרבנו של אדם מכפר, עכשו שאין בית המקדש קים שלחנו של אדם מכפר עליו.

מסתכל בהאי נציצא דאתווי, אנפויי נפלין מאימת, והוי אתבר לבו, וכדין ציצא מכפר עליהו, עד כאן לשונו.

[תרגום:] כל אותם עזי המצח שהיו בישראל, כשהיו מסתכלים בצייץ היו שוכרים את לבם, והיו מסתכלים ומתבוננים במעשיהם, לפי שהציץ על גס היה עומד, וכל מי שהיה מסתכל בו היה מתבייש במעשיו, ועל כן אמרו חז"ל כי הציץ היה מכפר על עזי פנים ועזי המצח.

האותיות של סוד שם הקדוש הו"ו"ה שהיו חקוקות על הציץ היו מאירות וכולטות ונוצצות, כל מי שהיה מסתכל בהתנוצצות האותיות, פגיו היו נופלים מאימה ופחד והיה נשבר לבו, ואז הציץ היה מכפר עליהם כאפן זה, כיון שהוא גרם לשבר את לבו ולהיות נכנע מלפני קונו].

הרי שכל מי שהיה מסתכל בצייץ ומחמת אימת הציץ שהשם היה מתנוצץ ונהיר, הוי מתביישן מעוברין וחזרו בתשובה, וכל העובר עברה ומתבייש בו מוחלין לו עונותיו (ברכות יב). וזה פרוש הפסוק והיה על מצחו תמיד לרצון להם לפני ה', רצה לומר שהציץ היה פועל שהיה לרצון להם לישראל לפני ה', שעל ידי ניצוץ האור מן השם שהיה בצייץ היו חוזרים בתשובה ונתרצו לפני ה'.

ושכנתי בתוך בני ישראל והייתי להם לאלהים. וידעו כי אני ה' אלהיהם אשר הוצאתי אתם מארץ מצרים לשכני בתוכם אני ה' אלהיהם (כט מה-מו)

דורש טוב

רבי יצחק עטיה זצ"ל

טענת ישראל לאמות העולם שה' הוא האלקים היא מבח קרוב וחזקה

יש להתבונן בלשון הפסוק, שלכאורה כופל את דבריו, שהרי כבר אמר תחלה "והייתי להם לאלהים וידעו כי אני ה' אלהיהם" ואם כן מדוע הצריך לומר שוב "אני ה' אלהיהם". עוד יש להבין, מדוע דוקא אחר שידעו שה' הוא שהוציאם ממצרים, אז היה ה' לאלקים.

ונראה לבאר, על פי המובא במדרש (ויקרא ד, ו), בכותי אחד ששאל את רבי יהושע בן קרחה, מפני מה אין ישראל עובדים עבודה זרה, שהרי כתוב בתורה "אחרי רבים להטות" (שמות כג, ו),

שעיר חטאת בחג השבועות? לפי שהוא יום מתן תורה, והתורה היא מכפרת בקרבן. ומעתה יוכן, באשר שמע משה שאהרן יהיה כהן ויקריב קרבנות, וכזה הוא יכפר על החטאים של בני ישראל, הצטער משה שהוא לא זכה לכך, על כך אמר לו ה' שאין לו להצטער, כיון שה' נתן לו את התורה המכפרת על החטאים, ונמצא שעל ידי משה מתכפרים חטאי עם ישראל. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ועשיית על שוליו רמני תכלת (כח לג)

חדושי תורה

רבי יהודיתאל זלמן איטינגא זצ"ל

כפרת המעיל על עון לשון הרע

צריך להבין מה שהזכיר בכאן הכתוב שלש פעמים פעמון זהב ורמון. ונראה לתן טוב טעם על זה על דרך שאמרו חז"ל (ערכין טו) שהמעיל מכפר על לשון הרע, שנאמר והיה על אהרן לשרת ונשמע קולו בבאו אל הקדש לפני ה', אמר השי"ת יבוא קול המעיל ויכפר על הקול של לשון הרע. ועוד אמרו חז"ל (שם טו) שלשון הרע קטיל תלתא, האומר, והנאמר עליו, והמקבל לשון הרע, וכהוא מעשה שהובא במדרש באיש אחד וכלתו שנהרגו כלם בשביל לשון הרע. ועל זה נכתב שלש פעמים פעמון זהב ורמון נגד שלשה אנשים שלשון הרע קטיל אותם, והמעיל מכפר על כלם.

והיה על מצחו תמיד לרצון להם לפני ה'

(כח לח)

פתנות אור

רבי מאיר אייזנשטטר זצ"ל

התנוצצות אותיות השם שהיו חקוקות בצייץ הביא לידי תשובה

ואיכא למידק מאי 'לרצון להם' שיהיה להם לפני ה'. ונראה דאיתא בזהר פרשת ויקהל (ח"ב ריח), כל אנון תוקפין מצחא דהוי בהו בישראל, כד הוי מסתפלין בהאי צייץ הוי מתברי לביהו ומסתפלין בעובדיהו, בגין דציץ על אות הוי קאים, וכל מאן דמסתפל ביה הוי מכסיף בעובדיהו, ועל דא צייץ מכפר על אנון תוקפין אנפין ותוקפא מצחא. אתון דרזא דשמא קדישא דהוי גליפין על ציצא, הוי נהרין ובלטין ונצצין, כל מאן דהוי

וזה שמסים להעלות נר תמיד, כי נר רומז על התורה הקדושה, כדאי תא במדרש רבה כאן (לו א): ואיזו נר של הקב"ה זו תורה, שנאמר (משלי ו כג) 'כי נר מצוה ותורה אור'. והנה תורה שלא לשמה אינו פורחת לעילא כדאי תא בתקונים, ובגמרא פסחים (ג:) דב'לשמה כתיב (תהלים קח ה) 'כי גדול מעל השמים חסדך', עין שם היטב. וזה שאמר להעלות נר תמיד שיעלה התורה הקדושה למעלה.

שערי שמחה

רבי שמחה בונם סופר זצ"ל

עקר התרוממות האדם בכח תורה לשמה

ויקחו אליך שמן זית זה כתיב למאור להעלות נר תמיד. כבר עמדו רש"י ורמב"ן על הא דאמר 'תמיד', כי לא היה דולק רק כל הלילה.

ונראה לי על דרך רמז, כי ידוע שהמנוחה ומעשיה ציציה ופרחיה והשמון הכל רומז על התורה, כמו שאמרו תו"ל (ב"ב כה:) הרוצה שיחכים בתורה ידרים וסימניו מנוחה בדרום, וקתיב (משלי ו כג) 'כי נר מצוה ותורה אור', וכבר נאמרו רמזים הרבה על זה בספרים שונים.

ועקר התורה שעל ידה נתעלה האדם ועולה למעלה ומגיע על ידה לחיי נצח לאור באור החיים, או במי שמחזיק את התורה כנאמר (שם ג יח) 'עץ חיים היא למחזיקים בה', ועל ידי התורה נכנס לטורקלין והולך מחיל אל חיל - זה דוקא אם לומד תורה לשמה, ולא לעשות אותה עטרה להתגדל בה או קרדם לחפר בה, ולא מערב בלמוד התורה פניות ומחשבות זרות, רק יהיה זה ונקי, אז מגיע ומביאה אותו התורה לחיי עד ונצח.

וזה שאמר ויקחו אליך שמן זית זה כתיב למאור, שיהיה השמן זה ונקי, ולא יתערב בו שמרים ופסלות. כן התורה תהיה זה ונקי בלי תעורבות מחשבות זרות ופניות, ועל ידי זה יתעלה ותתקיים אצלו התורה ותאיר נשמתו שנקראת נר, כדכתיב (שם כ כ) 'נר ה' נשמת אדם', וזה להעלות נר שיתעלה הנר, ויהיה גם כן תמיד לעולמי עד.

העולמות יהיה למאור, שגם היצר הרע יעשה אצלו יצר טוב.

וקאמר להעלות נר תמיד, על דרך הגמרא (שמו"ר לו א) 'גרי בידך ונרך בידך', אם אתה משמר את נרי אני אשמר את נרך. ולכן כשתשמר שתלמד התורה לשמה, שיהיה רק שמן זית זה וצולו בלי פגמה אחרת, אזי תזכה להעלות נר היא הנשמה שלך, תמיד לפני הקב"ה שהוא תמיד חי וקיים לעד.

מקרי דרדקי

רבי הלל ליכטנשטיין זצ"ל

אף הלומד שלא לשמה מקים מצות עשה ונוטל שכר

ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זה. אמרו תו"ל (פסחים ג:) 'לעולם יעסק אדם בתורה ובמצות אפלו שלא לשמה, דהינו שיש לו תעורבות איזה פניה, כבוד, ושם, ועשר [רק שלא ילמד לקנטר], 'שמתוף שלא לשמה בא לשמה'. אבל אשרי לו לאדם שאהבתו עזה אל ה', שרק פגמת למוד תורתו הוא 'כאשר צוני ה' אלקי'.

בזה אפשר לישוב קושית המדרש מדוע לא אמר תורה וידבר ה' אל משה לאמר, משום דאי תא במדרש 'שמן זית זה כתיב' רומז על למוד תורה לשמה, משום הכי בכונה רק כתבה תורה ואתה תצוה, רק אתה תתן להם עצה שלמדו רק לשמה, אבל לא היתה התורה יכולה לומר וידבר ה' דבר אל בני ישראל ויקחו שמן זית זה, משום דאז היה משמע שמי שאינו לומד לשמה לא קיים כלל מצות למוד התורה, והאמת אינו כן, שגם הלומד שלא לשמה מצות עשה קיים ומקבל שכר.

בית אשר

רבי אשר זעליג גרינצוויג זצ"ל

תורה שלא לשמה אינה עולה למעלה

אפשר לפרש בזה על פי שכתב באור החיים הקדוש ויקחו אליך שמן זית רומז על התורה שנגמשה לשמן, ודקדק לומר זה שצריכין לעסק בתורה לשמה בלי שמרים שהם לקנטר ח"ו, או להתגדל ח"ו וכדומה. כתיב פרוש שצריכין לעסק בתורה ולכתת גופם וכחם, על דרך אמרם (ברכות ג:) 'זאת התורה אדם כי ימות' (במדבר יט יד), עכ"ד.

וזהו שאמר ועשית, אתה הישראלי, מזבח הוא השלחן שהוא במקום המזבח, ואני מחשב עליך כאלו הקטרף עליו קטרת, וזהו שאמר מקטר קטרת. אבל בתנאי עצי, רצה לומר שתלמד עליו התורה שנקראת 'עצי', כמו שנאמר (משלי ג יח) 'עץ חיים היא למחזיקים בה', כדי שתכניע השטן בעת האכילה, כמו שאמרו ו"ל שהשטן עומד בשעת אכילה ושתיה, והצדיקים דוחים אותו על ידי עסק התורה שלומדים על השלחן ויושבים בקדשה כיושבים לפני ה', כמו שנאמר (יחזקאל מא כב) 'וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה'', וכמו שאמר התנא (אבות פ"ג מ"ג) כאלו אכלו משלחנו של מקום [וכו'].

אבל הרשעים מהפכים שלחנם לקיא צואה ח"ו כמו שאמר התנא (שם), כי כל שלחנות מלאו קיא צאה בלי מקום (ישעיה כח ח), ועוסקים בדברי בטלה על השלחן עד שמהפכים אותו ונחש אותיות שלחן, ושם מרקד השטן ביניהם ואינם הולכים עד שמתקלקלים בשכרות וכיזא. וזה שאמר שטים גימטריא שטן, שעל ידי התורה הוא בורח מעל השלחן, כמו שכתוב תעשה, רצה לומר תתקן אותו.

למוד תורה לשמה

שיח השדה

רבי אליעזר הלוי זצ"ל

הכוננת היצר הרע בכח למוד התורה לשמה

ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זה כתיב למאור להעלות נר תמיד. כי ידוע שעקר הרפואה מהיצר הרע הוא התורה, כי בראתי יצר הרע בראתי לך תורה תבלין (קידושין ל:), וידוע שעקר תורה המצלת מן היצר הרע הוא דוקא תורה לשמה, שכשהאדם לומד תורה לשמה אזי אפלו היצר הרע נעשה אצלו יצר טוב.

וזהו נמי הפגנה כאן, שאמר הקב"ה למשה ואתה תצוה את בני ישראל, שתצום על התורה והמצוות, וזהו ויקחו אליך שמן זית זה, כלומר התורה שתלמדו יהיה זה, שלא תהיה בה ח"ו שום פניה אחרת שלא לשמה, רק תהיה זכה וצולוה לכוננת הקב"ה, ומפרש הפסוק וכשתתנהג כן אזי כתיב, כלומר אפלו היצר הרע הרוצה לכתת אותך ולכתש אותך מן שתי

מעשי צדיקים

להעלות נר תמיד (כו כ)

ברשי"י, כל לילה ולילה קרוי תמיד, כמו שאתה אומר עולת תמיד, ואינה אלא מיום ליום.

בישיבת סאטמאר הרגישו משגיחי הישיבה באחד התלמידים שהוא שרוי בעצבות, ומסתגר בתוך עצמו, הם נסו לדוכבו ולעודדו אך לא עלתה בידם, לבסוף נכנסו עמו אל הרה"ק **רבי יואל מסאטמאר** זיע"א, ושחו לפניו את כל הענין.

ננס הרבי בשיחה עם התלמיד במתק לשונו, להבין מדוע הוא שרוי בעצבות, והתלמיד פתח לפניו את סגרו לבו וספר שהוא נכשל בעברה רחמנא לצלן, ובסייעתא דשמיא התעורר לשוב לדרכי התורה, ומכאן נובעת הנהגתו.

דבר עמו הרבי דברי הדרכה ועודו, ואמר לו שאין זה מדרכי התורה להיות בעצבות ולפל ברוחו, אדרבה, עקר העבודה לשוב ולעסק בתורה ובתפלה, ועליו להסיח דעתו מהעבר ולהשקיע את כל כחו בעתיד.

טען כנגדו התלמיד, הלא פסוק מפרש הוא (תהלים נא ה) 'וחטאתי נגדי תמיד', הרי שאסור להסיח דעת מהפשלונות, פתח לו הרבי ואמר, הלא הכתוב אומר 'להעלות נר תמיד', ומפרש רש"י שאין הפונה שבכל רגע ורגע יש חיוב להעלות נר, שהרי ההדלקה היא רק פעם ביום, ובכל זאת נקרא הדבר תמיד.

קר גם אם רצונך לקים 'וחטאתי נגדי תמיד', מדי ערב קדם השנה לפני קריאת שמע שעל המטה תהרהר בתשובה על העבר ותקבל על העתיד, ואף זה מכנה תמיד. (ווי הנמודים וחיטויקהם)

ונשא אהרן את שמות בני ישראל בחשן המטפט על לבו (כח כט)

מנבאי הצדקה הידועים בירושלים היה ר' נחמן יוסף וילהלם ז"ל, חותנו של הרה"ק **רבי יחנן מרחמסטריווקא** זיע"א, כל נזקק וכל דל הכיר בו בעת מצוקתו, והוא אכן עמל וסיע בכל כחותיו ואף מעבר לך.

בקר אחד נגש אליו ידיו ובקש את עזרתו, בשעה טובה הוא ארס את בתו והבטיח עבורה נדוניה כנדרש, אף לרש אין כל, על פו מבקש הוא מנחמן יוסף שיאסף כספים עבורו.

על אתר נענה נחמן יוסף לבקשה, ולמרות גשמי הזעף ומגז האויר הסוער ששרר אותה שעה בירושלים, פנה מיד לעסק במצוה זו, בראשית דרכו פנה לביתו של הרה"ק **רבי דוד צבי שלמה מלעלוב** זיע"א, בידעו מכבר שהרבי מסייע ותומך וידו הקדושה פתוחה לכל.

לפליאתו, התעניו הרבי הפעם שלא פהרגלו ושאל, "עבור מי אתה מבקש", והוא ענה, "למען פלוני, עני מדכא שארס את בתו והתחייב בנדוניתה", תמה הרבי ואמר, "עבורו, הן עשיר מפלג הוא, כספי הצדקה שלי מיעדים לעניים בלבד".

השתומם נחמן יוסף למשמע אצניו, הן מכיר הוא את האיש משכבר ויודע שהנו עני ואביון, מה ראה הרבי לומר עליו שעשיר הוא, אבל הרבי ידוע היה, הן ברוח קדשו, והן בהפרכתו את בני ירושלים ואת מצבם, אם הוא אמר, ברור שכוון פני הדברים.

מיד התחלפה התדהמה בכעס, אם אמנם עשיר הוא ומעמיד פנים כעני ונצרך, עסקו הוא, אבל זו חצפה מצדו לבקש מאחרים שיאספו כספים עבורו.

החליט נחמן יוסף ללבן את הדבר, תרף השעה המאחרת והגשמים העזים, שם פניו למעונו של אותו אדם, היה זה באישון לילה, הוא נקש בדלת, והלה פתח וחינף רחב על פניו, "הכנס, הכנס", אמר לו.

צפיתי למישהו שיבוא ואוכל לשפך בפניו את לבי, איני מסגל עוד לשמר זאת לעצמי, אבל אסור לדבר, חוששני פו יודע המעשה בחוצות", הדברים נשמעו כחידה, אבל היא הלכה והתבהרה.

התברר שבאותו יום לפנות ערב, הלך אחד הפמרים שבירושלים לרכש כלי כסף יקרים אצל צורף ערבי, החניות בעיר העתיקה היו ממקמות על המדרכה, כשסככה מגוננת עליהן ממעל.

הנמר בחר את הכלים שברצונו לקנות,

התמקח על המחיר פנהוג, ובעוד הסוחר אורז אותם, שלף את ארנקו מחיקו ובקש לשלם בעבור הסחורה הנרכשת. לפתע נשב פרץ רוח עז, ששמט מזדיו את הארנק הכבד ארצה.

הארנק נפל לתוך פלג של מי גשמים שזרם ברחוב במהירות רבה, נשטף עם הזרם, ונעלם מן העין בעקול הרחוב, הכמר החל לזעק מרה ולרדף אחריו, אליו הצטרפו עוברים ושבים שאצו ברב מהומה בעקבות פלג המים.

אותה עת הלך אותו יהודי נצרך לתפלת המנחה, בקימו את הפסוק 'בבית אלקים נהלף ברג"ש', גוטריקון בךד, רוח, גשם שלג, הוא פסע בגשם השוטף כשרגליו מתלחלות בזרמי המים, לפתע ראה חפץ תפוח מתגלגל לעברו במרוצה.

הרימו בסקרנות, והנה בידיו ארנק ובו קמזון רב, עודו תמה מי אבדו, ומפנת הרחוב מגיח הכמר המבהל ואחריו ערבים נרגשים, והם חולפים עוברים על פניו, הוא חקר אחד מהם לפשר המרוצה, והם שחו לו על הארנק האבוד, שעה קלה לאחר מכן, כבר ידע הרבי להעיד שאותו אדם עשיר הוא, ואינו נזקק לעזרתו. (שולשלת בוסטון)

לזכרון לפני ה' תמיד (כח כט)

נכנס חסיד לפני הרה"ק **רבי יהודה צבי מסטרעטין** זיע"א ובכה לפניו תמרורים, רבי הושיענו, לומד אני ושוכח לומד ושוכח, אנא יתן לי הרבי סגלה מועילה, שלא יהא לשר של שכחה שליטה עלי.

נענה לו הרבי מסטרעטין ואמר, בוא וראה מה דכתיב (להלן פסוק כט) 'לזכרון לפני ה' תמיד' ומה נאמר למעלה בפרשתנו 'להעלות נר תמיד', מעתה תזכר להעלות בביתך נר תמיד, ולהגות בפילות לאורו.

אין לך סגלה בדוקה ומנסה נגד השכחה גדולה מזו ובדייתא גדולה שנו לנו רבותינו (ברכות נז). תנאי הרואה שמו זית בחלום יצפה למאור תורה, וכל שכן בהקיש, וכן פרש רש"י על הפסוק 'להעלות

שָׁמָּה, בְּעוֹלָם הָעֵלְיוֹן. (ממעונות אריות)

ספר הרה"ק השפיע חיים זיע"א, סח לי איש חסיד אחד בשם ר' לייבוש ז"ל, שהיה אצל הרה"ק **רבי יחזקאל משינאווא** זיע"א והוא קרא לו באישון לילה להתלוות אליו בדרך למקוה, בחוץ שרר אז קר עצום עד שכמעט הרגיש שהוא קופא, וכשספר את הדברים אחר שנים רבות, התבטא כי הוא עדין חש צמרמרת בעצמותיו כשנזכר באותו לילה.

הוא הלך לצדי הרבי מהלך רב, כשהם עושים דרכם על הר גבוה ותלול מאד, הרבי ירד וטבל טבילות רבות במים הקרים והקפואים, אחר חזר לביתו ועסק בתורה שעות ארוכות עד אור הבקר. (דרשות טפע חיים פרשת ויחי תשכ"ה)

קרח כסתה את פני הנהר, והוא נאלץ לשבר מהקרח כמדת רחב גופו כדי שיוכל לרדת לתוך הנהר.

בשנת הטבילה בעמדו תחת פני המים, נדחף מעט ממקומו על ידי גל והוא נדחה הלאה ממקום הפתח ששבר לעצמו בקרח, כך שלא היה ביכולתו לצאת מהמים, הוא נסה ללא הצלחה לשבר מהקרח שעל גבי ראשו, נשימתו נעתקה והוא כבר חש שכלתה אליו הרעה.

לפתע נדמה לו כעין דמות דיוקן רבו השפת אמת, והוא הרגיש שהוא נמשך מתוך המים עד שמצא עצמו עומד על שפת הנהר, הוא המשיך בדרך לגור, ובהכנסו לקדש פנימה לקבלת שלום אמר לו השפת אמת, עוד רגע קט היית

גר תמיד, כל לילה ולילה קרוי תמיד, כי לא נברא הנר אלא ללמוד התורה. (אוצר חיים)

ואת אהרן ואת בניו תקריב אל פתח אהל מועד ורחצת אתם במים (כס ד)

בכל פעם שהיו החסידים נוסעים בדרךים ארוכות ופתלתלות במטרה לשהות בצל הרה"ק **השפת אמת** זיע"א, נכר היה כי הוא היה נוטל על עצמו את האחריות המלאה לשלומם ולשמירתם.

היה זה חסיד ממשפחתו מבית חמיו, הר"ר ליפא קמינר, שבדרך נסיעתו לגור טרם פניסתו אל העירה נעמד לערוך טבילה בנהר הווייסל, כהכנה לפני קבלת פני הרבי, הימים היו ימי כפור ושכבת

פורים

אֲכַנְס לְגִיהֶנֶם לְעֶזְר לָךְ

בין באי ביתו של הרה"ק רבי יצחק אייזיק **מקאמרנא** זיע"א היה חסיד עשיר, שהיה נכנס ויוצא בביתו, בפורים בעת עריכת השלחן הטהור השתכר אותו חסיד ואמר, כיום אני נחשב יהודי עשיר וכאשר אני מגיע אל הרבי הגבאי נותן לי להכניס מיד, אף אחרי מאה ועשרים וכניסו אותי לגיהנם והרבי ישב במרחק על מקומו הראוי לו בגן עדן, ואיזה קשר יהיה לי עם הרבי.

הבטיח לו הרבי ואמר, אני אכנס לכל מקום שתהיה ואעזר לך, אפילו אם אצטרף לשרף את ידי עבור כף, כשמע החסיד את הדברים, נתן כסף להגייט י"ו רב על השלחן הטהור, והחל לרקוד משמחה בטוב לבב. (הקדמת פרי חיים מועדים)

פורים מסגל לרפואה

לפני הרה"ק **האהבת ישראל מויז'ניץ** זיע"א, הגיע יהודי בעצומו של יום פורים, ובקש שהרבי שיתפלל עבור חולה השוכב בביתו, אמר לו הרבי, דע כי יום זה מסגל לרפואה ולישועה, שהרי אמרו חז"ל (שבת פח.) הדר קבלוה בימי אחרונות, אם כן פורים דומה ליום מתן תורה, ומצאנו (מדרש תנחומא יתרו סח) שבעת קבלת

וקשה היה לו להכיל את המצב העגום שאין בידו מגלה כשרה לקיים מצות היום.

מיד בבקרו של יום בקש שוב מהרבנית שתלך לבדק האם הגיע עבורם דבר מה, אולי בכל זאת יוכל לקיים מצות קריאת המגלה דיממא, אף הרבנית כבר התעייפה ולא היה לה חשק לרוץ שוב ושוב כל כמה שעות.

החלוקת יהושע התחנן והפציר בה מאד, עד שלא יכלה לעמד בתחנוניו ושמה פעמיה שוב לבית הדאר, אכן הפעם התבשרה בלא יאמן כי אכן הגיעה עבורם חבילה, אף כאשר פתחו את החבילה, התברר שלא נמצא בה מגלה.

אולם הרבי לא הסכים לשמע על כך, ואמר בבטחון כי בודאי לא אכזבה אותו אחותו בבקשתו, הוא בדק ומשמש כל חפץ שהיה טמון בחבילה, ואכן אחר חפשים מצא בתוך בגד עב מגלה כשרה מטמנת.

שמחה וצהלה אחזה את החלוקת יהושע, ומיד התפשטה השמועה בין שאר היהודים ששהו במחנה כי נמצא בידם מגלה כשרה, ואכן התקבצו כלם לקריאת המגלה. (אור עולם)

מגלה בערבות סיביר

עבודת הקדש של הרה"ק **החלוקת יהושע** זיע"א בגלות סיביר הייתה כידוע רצופה מסירות נפש, וחתירה מתמדת לקיום כל מצות התורה ללא פשרות, כן היה גם בהתקרב ימי חג הפורים בשנת ת"ש, בו ההשתוקק לקיים מצות היום כמיימים ימימה, ואף בקש לקרא את המגלה מתוך מגלה כשרה.

לשם כך שלח תקופה לפני פורים מכתב לבראנאוויץ אל אחותו הרבנית מקוידנינוב הי"ד, א"ח הרה"ק **רבי שלום אלטר פערעלאוו מקוידנינוב** הי"ד, בה העביר את בקשתו שתטמין מגלה כשרה בתוך החבילה הנאה שהיא שולחת אליו לסיביר.

בהתקרב חג הפורים בקש החלוקת יהושע מהרבנית בכל עת שתלך לבית הדאר לבדק אם אכן נתמלאה משאלתו, אף לצערו הרב לא הגיעה חבילה, בערב יום הפורים שעות ספורות לפני זמן קריאת המגלה, בקש הרבי מהרבנית שתלך שוב לבדק אולי הגיעה מגלה כשרה עבורו, אולם היא חזרה בידים ריקניות.

הרבי היה נסער מאד ולא נתן מנוח לנפשו, גם שם בגולה אחר גולה הייתה כל מגמתו לקיים מצות הבורא,

ישב החסיד וכוון בדעתו את השעה בה אמר הרבי את נבואתו, ואכן מיד כשחזר לביתו, נודע לו כי באותה שעה שהרבי אמר לו מה שאמר ארע המארע המפלא, פן יאבדו כל אויבי ה' (תפארת ישראל - עדות ישראל)

בהמן רוקעים ברגלים

בשנות מלחמת העולם הראשונה, אחר שנמלט הרה"ק רבי יששכר דב רוקח מבעלזא זיע"א ואנשי חצרו מגאליצ'יא, נאמר בשם הרבי, מדוע נוהגים בעת קריאת המגלה להכות גם ברגלים כששומעים את השם המן, כי אנו יודעים כי בכל דור ודור עומדים עלינו לכלותנו, וישנם שונאי ישראל כמו המן ימ"ש שמסמל את כל צוררי יהודים שרוצים להשמידנו.

לכן אנו רוצים להראות לכל אותם רשעים כי יש לנו עצה טובה נגד גזרותיהם, הרגלים, כי כל עוד יש לנו רגלים ואנו מסגלים בעזר ה' יתברך לברח למדינה אחרת, יש לנו עצה טובה כנגדם. (עולמו של אבא)

מתנות איני מוכן לקבל

סמוך לשקיעת החמה של יום הפורים, נכנס יהודי אל ביתו של רבי יצחק זאב סולוביץ' זצ"ל ובקדו משלוח מנות, אף הרב מהר לצאת מביתו, כדי לראות ולבדק במו עיניו האם שקעה השמש.

כאשר נשאל לפשר הדבר, הסביר הרב, כי הוא אינו חפץ במתנת בשר ודם, הכי דבר קטן הוא מה שהבטיחו 'שונא מתנת יחיה' (משלי טו כז), רק בפורים יש דין של 'משלוח מנות איש לרעהו', וקבלת המתנה נובע מדין 'משלוח מנות'.

אבל עתה בערב היום, עליו לברר אם עדיו זמן המצוה הוא, שהרי אם שקעה השמש אין הדבר בגדר משלוח מנות אלא בגדר מתנה גרידא, ומתנות הוא אינו מוכן לקבל. (חיים טייט בהם)

אתרע מזליה של רבי צבי מיכל, שהוא עצמו עבר לפני התבה וטעה בחזרת הש"ץ ואמר 'משיב הרוח ומוריד הטל', מבלי שאיש מהמתפללים יחוש בדבר, למרבה הפלא היחידי שהבחין בטעות והעירו מיד על כך, היה רבי יוסף חיים.

משהרגיש הרב אחר התפלה שהקהל מתלחש על התקרית, העיר בהבעה פורמית, אין כל פלא שרבי צבי מיכל שנה וטעה, כי הרי יש אסמכתא לדבר מענינא דיומא, כי "משיב הרוח ומוריד הגשם משיב הרוח ומוריד הטל", בגימטריה, "חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי".

אך על פי שפורים היה והקהל נחפז לקיים מצות היום, היה מי שטרח לחשב את ההברקה הפורמית של רבי חיים, ומצא שחסר עשרה להשוואת הגימטריה, והוא נגש אל הרב ובגנימת התנצחות העמידו על ההפרש.

התחיק רבי יוסף חיים, נתן במתנצח מבט סלחני מפקח ואמר, כנראה שבחשבונך ה"איניש" חסר "יוד" הוא, אבל לכשתעין תוכח כי ה"איניש" מלא הוא עם יוד, החזר אפוא את ה"יוד" למקומו, והחשבון יעלה יפה. (האיש על החומה)

כעת היתה לו מפלה גדולה

החסיד ר' שלמה יוסף קרא ז"ל, היה מחסידי קאמרנא ומחשובי הנגידים במונקאטש, ויהי היום, ומול בית מסחרו הגדול קם מתחרה גוי שונא ישראל שפתח חנות בגדים מפארת, והצליח למשוך אליו את רב הקונים של היהודי.

לאחר שאשתו הפצירה בו, נסע החסיד לרבו הרה"ק רבי יצחק אייזיק

מקאמרנא זיע"א ביום הפורים, להזכיר את הצרה שהיתה לו, כשישב הצדיק בסעודת פורים והיתה בדיחא דעתיה כשהשטר"ימל שלו שמוט על מצחו כדרך בקדש, נענה ואמר, "שלמה יוסף, עלי להעמיד כמה מדות גדולות של מי דבש עכשו, כי כעת היתה מפלה גדולה לאתו גוי שהתחרה עמך, כי הוא ירה בעצמו ונהרג.

התורה התרפאו כל החולים, ממילא גם יום הפורים הוא זמן המסגל להתרפאות בו. (קדוש ישראל)

מרדכי ואסתר הגיעו להציל

בימי הרה"ק הבעל שם טוב זיע"א היה זקן בא בימים שהיה עני מרוד, ואשתו זקנה כנגדו, שנה אחת חל צום עשרה בטבת ביום ערב שבת קדש, ולסעודת שבת קדש לא היה ברשותו מאומה כדי לסעד לבו אחר התענית.

חפשו עד שמצאו חתיכת לחם יבש מנחת בבייתם, הוא קדש עליה, ואותה אכלו שניהם, אחר האכילה אמר הזקן לזקנה, אין לנו במה לשמח כי לרש אין כל, אם כן נשמח בקדשת השבת, הוא פתח בנגון, והתחיל לרקד בשמחה עצומה זמן רב לכבוד שבת קדש.

במוצאי שבת קדש ספר הבעל שם טוב ברוח קדשו שהיה גזרת כליה רח"ל, והתלבש מרדכי הצדיק הגואל של פורים באותו זמן שהתחיל לנגן, וגם אסתר המלכה התלבשה בכלי מילת בזקנה, והגזרה נמתקה בזכותם. (כתבי ר"י טו"ב)

בגימטריא חייב איניש

על תקרית מענינת בין רבי צבי מיכל שפירא זצ"ל בעל ציץ הקדש, לבין רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל, אשר היתה אז לשחת היום בירושלים הקטנה, מספרים זקני ירושלים.

נוהג היה רבי יוסף חיים בכל שנה לעבר בפורים לפני התבה, ובאחד מימי הפורים הרגיש בו רבי צבי מיכל שפירא כי קים בעצמו במלא המדה 'חייב איניש לבסומי', כי היתה בדיחא דעתיה טובא יותר מכפי הרגלו.

רמז רבי צבי מיכל לאחד מהקהל שיעלה לפני התבה, אף מאחר והכל ידעו שזו חזקתו של רבי יוסף חיים, לא נמצא מהקהל מי שיתנדב וכל אחד השתמט מפניו, משראה רבי צבי מיכל בכך, פנה הוא אל הרב ושדלו לוותר הפעם, בטענה כי הוא מבסם במדה כזו, שלדינא אין זה מהראוי שיתפלל כשליח צבור.

פרשת תצוה

נס הצלתו של הקול אריה

באחד מחדרי בית החולים "רוטשילד שפיטאהל" שבעיר הבירה וינה, היה מאושפז הגאון רבי יצחק וייס זצ"ל, רבה הנודע של העיר ווערבווי ובעל 'שיח יצחק', בשל ניתוח קשה שעבר על קיבתו. היה זה ביום כ"ח לחודש טבת של שנת תרס"ב, כשרבה של ווערבווי שכב על מיטתו, כואב ודואב, ואל החדר נכנס הצדיק רבי הרש פישוהוף זצ"ל, מגדולי מחזירי התשובה של אותו הדור, כדי לקיים מצות ביקור חולים אצל הרב מווערבווי.

לאחר שרבי הירש פישוהוף פתח ושאל בשלומו ובבריאותו של הגאון, פתחו השניים בשיחת חולין של תלמידי חכמים שצריכה לימוד, והיו שוזרים דבריהם בעובדין טבין של סיפורי צדיקים. השיחה התארכה בטוב ובנעימים, כאשר רבי הירש מספר לרבה של ווערבווי סיפור מופלא אותו שמע בעצמו מהגאון ה'קול אריה', הגאון רבי אברהם יהודה הכהן, רבה של ברגסס, אשר בדידיה הוה עובדא.

סיפור זה היה בבחינת 'דבר שהמקום והזמן גורם' עבור הרב מווערבווי, שכן תורף הסיפור גם עוסק בנייתוח על הקיבה שנעשה בווינה, ועל ישועה פלאית שנעשתה שם, והסיפור היה לנחת רוח מרובה לשומעיו.

לרוב התפעלותו מהסיפור ששמע, העלה רבה של ווערבווי את הסיפור על הכתב בתוך ספרו 'אלף כתב' (ח"א אות עז, ולפנינו בשילוב עם מקורות נוספים להשלמת הסיפור):

במברק שאותו הושיט הדוור המקומי לרבה של ברגסס, ה'קול אריה', לא הופיעו כי אם מילים ספורות. על המברק היה חתום הרה"ק רבי חיים מצאנז זיע"א, ה'דברי חיים', ובתוכו הופיעה בקשה קצרה אך דחופה בהחלט. זקוק אני בהקדם לסכום של ארבע מאות או חמש מאות מטבעות זהב לצורך חשוב עד מאוד, ואבקשך לעמוד לימיני ולבוא לעזרתי.

דרכו של הקול אריה מימים ימימה הייתה לסייע בידי הדברי חיים במפעלותיו הכבירים לצדקה וחסד. ידוע היה הדברי חיים בצדקת פזרונו, כשאת כל ממונו פזר נתן לעניים ולאביונים, ועוד היה מוסיף ומזכה את הרבים שסייעו בעדו במתן צדקותיו. אפילו את כלי ביתו, פמוטות הכסף שבהם הדליקו נרות שבת וחנוכיית הכסף של ימי החנוכה ועוד, היה ממשכן כדי לקבל סכומי כסף עצומים אותם

היה מפזר לצדקה.

מתוך שידע הקול אריה, שחסיד מובהק היה לרבו הדברי חיים ואף נוהג היה לנסוע ולהסתופף רבות בצילו, את עבודתו הקדושה של רבו במתן הצדקה, היה הקול אריה משתדל בעצמו באיסוף צדקה מנדיבי לב ואוהבי חסד, ואת כל הכסף שקיבץ למטרה נעלית זו היה מפקיד בידי הדברי חיים כדי שיהא בידו ממון מוכן ומזומן ליתן לעניים ולאביונים, ליתומים ולאלמנות.

בכל פעם שהיה הקול אריה נוסע לצאנז, מלבד שהיה מביא עמו שני בקבוקי יין משובח, למלא גרונו של תלמידי חכמים יין שמעלתו כמעלת המנסך על גבי המזבח, ומלבד שהיה נותן מעצמו דמי פדיון בסכום של עשרה מטבעות זהב, ומלבד מה שהיה מפזר ביד רחבה לכל הוצאות החצר, היה מביא עמו גם את כל הכסף שאסף, שעלה לחשבון גדול. פני קדשו של הדברי חיים נהרו תמיד בראותו את הקול אריה בא לאכסנייתו.

מלבד מה שהיה הקול אריה נזהר מאוד להיות בכל שנה ושנה בימי חג השבועות אצל הדברי חיים, עוד היה נוסע לעתים מזומנות, לשבתות ולימים טובים, וגם בימות החול, כשבכל פעם ופעם היה דרכו בכך, כדי להנות את רבו ולסייעו בעבודת הצדקה.

על הקשר המיוחד שהיה בין הדברי חיים לקול אריה היו צדיקי הדור אומרים במתק לשונם ובמליצה נאה: המבקשים אתם לידע עד היכן הגיעה דביקותו של הקול אריה לרבו הדברי חיים, דעו שמורא רבו כמורא שמים, והיינו, כמו שהדברי חיים דבוק ביוצרו כן דבוק הקול אריה ברבו מצאנז, וכמים הפנים לפנים, רבה אהבתו של הדברי חיים אליו עד להפליא.

אחר כבוד בביתם, נענו למגבית ביד נדיבה ונתנו סכומים הגונים עבורה. כחלוף מספר שעות היה לקול אריה את הסכום כולו, והוא מיהר אל בית הדואר המקומי כדי לשלוח את הכסף. ניתן היה לבצע העברות כספיות, באופן כזה שהדברי חיים בצאנז יקבל את הכסף באופן מידי.

כבר ביום שלמחרת הגיע מברק נוסף מהדברי חיים, בו הוא מאשר לקול אריה את קבלת הכספים ששלח לו, ומברכו בברכות לרוב, כשהוא מוסיף וכותב לו דברים שהקול אריה נחרד ונרתע לקרוא אותם: כשחלילה תהא בצרה - דע לך שזכות זו של הצדקה תעמוד לך לדבר ישועה ורחמים.

שנים חלפו והקול אריה החל לסבול יסורים קשים בבטנו. הרופאים המליצו לו לנסוע למרחצאות הנודעות 'סאברנץ' שבעיר פעסט, שם המים המינרליים החמים יכולים להיטיב עם מצבו ולהקל על כאביו. המרחצאות הקלו במידת מה על הרגשתו של הקול אריה, אולם לא היה בזה עדיין שיפור אמיתי. הרופאים המקומיים בפעסט סברו כי מצבו של הקול אריה מחייב עריכת ניתוח מידי, ואכן כך נעשה: הקול אריה הובהל לחדר הניתוחים, כשבטרם עלתו על המיטה, היה מונה את שמות רבותיו ומבקש בתחינה כי זכותם תעמוד לו.

הניתוח הועיל לשנים מספר, אולם משחלפו כמה שנים, חזרו מיחושיו של הקול אריה והוא חזר לסבול כאבים חזקים. הפעם נסע הקול אריה לוינה, והרופאים המקומיים קבעו כי הוא נזקק לניתוח חוזר.

בשלב ההיערכות לניתוח פנה הרופא המנתח, פרופסור בכיר ששמו היה 'דומרייכר', והחל לדון עם הקול אריה על האופן בו יתקיים הניתוח. הטוב ביותר, הטעים הרופא, הוא לקיים את הניתוח בהרדמה מלאה. נותנים לחולה לשתות משקה בה מהולים סמי הרדמה, וכשהחולה שוקע בשינה עמוקה, ניתן לבצע את הניתוח הקשה.

הקול אריה לא הסכים לכך כמי שאומר: אין אני מסכים שיקחו ממני את צלילות הדעת אפילו לרגע.

משראה הרופא המנתח, דומרייכר, את התנגדותו הנחרצת של הקול אריה להרדמתו, הציע בפניו את האפשרות הבאה: ניתוח ללא

המסתורי חשב להיעלם. הוא ניגש אלי ודחף אותי מהמיטה.

שאלתי את הזקן, המשיך דומרייכר, מדוע עלי לקום באמצע הלילה? והזקן מיהר להשיב: הרב היהודי בו טיפלת וניתחת, נמצא בסכנה ובצרה גדולה. התרופה שנתת עבורו ניתנה לו במידה כפולה והיא הביאה אותו לסכנת חיים. עלה במהירות על העגלה וסע לבית החולים, שם תטפל ברב ותציל את חייו.

ראיתי שמדובר בחלום אמיתי, והחלטתי לעשות כדבר החלום. לא זכרתי אפילו להחליף את בגדי השינה לבגדים רגילים, ומיהרתי לצאת אל בית החולים. כל הדרך תהיתי וחשבתי האם צדקתי בהשערתי והאמנתי הרב היהודי נמצא בסכנת חיים, או שמא החלומות שווא ידברון. כשהגעתי לחדרו של הרב, הבנתי כי זהו חלום אמת. כל שאני תוהה כעת זו השאלה מי הוא אותו זקן שהגיע בחלומי לעוררני ולהביאני אל בית החולים.

הקול אריה, חלוש ממיטת חוליו, ביקש מהפרופסור הבכיר לתאר את מראהו המדויק של אותו זקן. לאחר תיאור קצר, התרומם הקול אריה בקושי רב מהמיטה ואמר: הרי זה מורי ורבי המובהק, הרה"ק הדברי חיים מצאנז זיע"א, אשר הבטיח לי שזכות הצדקה תעמוד לי להושיעני. גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם. מהעולם העליון, ממתיתתא דרקייעא, ראה הרבי את מצבי הקשה ונחלץ לעזרתי.

על הפסוק (שמות כז ט): **וְאֵתָהּ תַּצְוֶה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ שָׁמֶן זֵית זָךְ כֶּתִית לְמָאוֹר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד** כתב הרה"ק האמרי נועם זיע"א לפרש: כי עיקר הענין של הדלקת מנורה, הגם שאין מהצורך לאורה, רק רצה הקב"ה לזכות את ישראל והרבה להם תורה ומצוות. וכמו כן הענין במצות צדקה, להאיר את העני והאביון מתוך החשיכה. הגם אשר כביכול הוא זן ומפרנס לכל מקרני ראמים וכו', וכי קצרה ידו חלילה אשר הוא בעצמו ישפיע להאביון ולא יצטרך לזולתו. רק זה הוא גם כן מחמת כי חפץ במצוות זרע ישראל. וזהו ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור, היינו, על ידי מצות המנורה יבינו סוד הצדקה, ולהאיר להאי דל ועני, ואל ישוב דך נכלם, שהוא כתית ונשבר ומדוכא, ועליך מוטל להאיר לו. והנה במצות צדקה נאמר (תהלים קיב ג) וצדקתו עומדת לעד, כידוע מדברי האר"י ז"ל אשר מצוה זו אינה נמחקת לעולם (עיי' בלקוטי תורה תהלים קיב). וזהו 'שלך לעולם עומדת', היינו, **זו המצוה תהא ראייה לקיים אותה המצוה שהיא לעולם עומדת, והיא מצות צדקה.**

היה עייף ויגע, לא ראה בדיוק את ההוראות שהיו צמודים לתרופה ונתן לקול אריה כמות כפולה של תרופה ממה שהיה צריך לתת.

ברגעים הראשונים לא השפיעה עדיין התרופה. הרופא התורן הספיק כבר לעזוב את החדר וללכת לדרכו. לפתע החלה חולשה גדולה תוקפת את הקול אריה, נשימתו החלה להיות כבדה עליו, והוא בקושי יכול היה לדבר. נוות ביתו הרבנית ישבה בסמוך אליו וכשראתה שפניו משתנות, וכמעט שהוא עומד בפני יציאת נשמתו הקדושה, החלה זועקת בקול רם לעזרה דחופה.

הרופא התורן שהגיע במהירות לחדרו של הקול אריה לא ידע לאבחן את שאירע וכיצד ניתן להציל את המצב הקשה, ופכר ידיו בייאוש. עודו עומד מול מיטתו של הקול אריה, ורעש חד נשמע מבעד החלון. מחצר בית החולים נשמע קולה של כרכרה מהירה שנכנסה בדהרה, וקולו של הרופא המנתח "דומרייכר" מתרומם בחדות: היכן הוא חדרו של הראבינער היהודי?

תוך פחות מדקה כבר עמד דומרייכר ליד הקול אריה והביט בחולה המסוכן. בשונה מאותו רופא תורן שלא ידע בין ימינו לשמאלו, הבין דומרייכר את שאירע כאן: מינון גבוה של התרופה המסוכנת. הוא הספיק לצעוק ולשאל בכעס רב: מי הוא זה שנתן לרב את המנה הכפולה של התרופה, אך איש לא השיב לו. דומרייכר לא איבד את עשתונותו, ומיהר לתת לקול אריה תרופה שתאזן את ההשפעה הקלוקלת של התרופה, ואכן, בניסי נסים, אט אט השתפר מצבו של הקול אריה והתאזן כראוי.

לאחר שעה ארוכה של טיפול בייצוב מצבו של הקול אריה, יכול היה דומרייכר להתיישב לרגע על הכסא ולתת לגופו מנוחה. הוא הביט סביבו וראה את צוות בית החולים שנאסף מולו, הוא גם הביט על עצמו ונוכח לראות כי הוא לבוש עדיין בבגדי שינה. השאלה נשאלה מאליה, גם מבלי שאיש העז לשאול אותה: מה הביא את הפרופסור המכובד לקום ממיטתו באישון לילה ולהגיע בדהרה אל בית החולים כשהוא ממהר להגיע למיטתו של החולה היהודי.

לאחר דקה ארוכה פתח דומרייכר וסיפר סיפור פלאי. השומעים כמעט שלא האמינו למה שאזניהם שומעות, אך הדברים היו ברורים למעלה מכל ספק. היה לי אתמול יום עבודה קשה, טיפולתי בחולים רבים שנכנסו לשכב תחת סכיני. בסוף היום הייתי עייף ויגע, וחשבתי כי אישן עד אור הבוקר. עודי שקוע בשינה ולפתע רואה אני בחלומי אדם זקן, מגיע אלי, וגוער בי: מה לך נרדם! קום מהר. חשבתי להתעלם מהדמות, אלא שהזקן

הרדמה, אולם היות ומדובר ביסורים קשים ומרים, כזה שכן אנוש כמעט ואינו מסוגל לסבול, יש לחשוש שמא החולה יקפוץ ויזוז מהמיטה, ובשל כך, יגייסו עבורו שלשה רופאים ועוד שני אנשי חיל, גיבורים חזקים, וכל אלה יחזיקו בידי וברגליו וימנעו ממנו לזוז.

הרופא הסביר לקול אריה, שהיות והוא אדם חזק ובעל כוח, הרי שחייבים תגבורת של אנשים חזקים ממנו, והם יחזיקו בו בכוח וימנעו ממנו להפריע למהלך התקין של הניתוח. גם להצעה זו סירב הקול אריה ואמר שהוא אינו רוצה שאנשים זרים יהיו במקום בשעת הניתוח.

להשתוממות הרופא המנתח על כך שהקול אריה אינו מסכים לשתי ההצעות שהעלה בפניו, אמר לו הקול אריה כי לו יש דרך שלישית: מתחייב הוא שלא לזוז ולא לנוע במשך כל זמן עריכת הניתוח. הרופא הסכים לכך, ביודעו שהקול אריה הוא רב יהודי מכובד, ואמר לו כי טרם ניף עליו את סכין הניתוחים, יאמר לו כדי שיידע שלא לזוז מאותו רגע.

הקול אריה צמצם את מחשבותיו והתרכז במשך כל זמן הניתוח, שארך כמחצית השעה, בהבטחת הקודש שקיבל מרבו הדברי חיים, שם כתב לו שבשעה שיהא בצרה, תעמוד לו זכות הצדקה לדבר ישועה ורחמים. ואכן, הרופא המנתח עשה את עבודתו כהוגן, כשהקול אריה שכב ללא תנועה ולא זז אפילו במשהו.

עם סיום הניתוח נישק הרופא המנתח את ידי הקול אריה בכבוד רב ואמר לו, שמנתח הוא שנים רבות ותחת ידיו האמונות כבר עברו אלפי מטופלים, ומעולם לא ראה כמחזה הזה. לאחר הניתוח אמר הפרופ' דומרייכר לבני המשפחה של הקול אריה שליוו אותו, כי הניתוח אמור להסב כאבים קשים מאוד, וכדי להקל על המכאובים, הוא רקח תרופה מיוחדת המשככת את הכאבים.

פרופ' דומרייכר ידע להזהיר שמדובר בתרופה שיש להקפיד בה מאוד על המינונים והזמנים. יש לקחת את התרופה בדיוק לפי הכמות שנקבעה ודווקא בזמנים שנקבעו. כל שינוי בצריכת התרופה - יש בו סכנת חיים מיידית. כמוכן שבני המשפחה לקחו את דברי הרופא ברצינות רבה, והתרופה סייעה מאוד להקל על כאביו של הקול אריה.

היה זה באחד הלילות, כשהקול אריה החל להיאנח על כאביו במקום הניתוח. השעה הייתה מאוחרת מאוד, החדר היה חשוך, ובני הבית פנו לאחד הרופאים שהיה בבית החולים שייתן לקול אריה את התרופה המתאימה. אין לדעת מה אירע, האם הייתה השעה המאוחרת או שמא החשיכה שהייתה בחדר, הרופא התורן, שכנראה

מוליך יקירין והודושים נפלאים מהוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהעזרא שליט"א

מִי־הֵיאָה חֻזְרָא

חֻזְרָא דְאִוְרֵי־תָא יְסוּד חֻדְשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְּרָשָׁה

ביום הפורים - השפעת הצדקה באה ממקום גבוה ביותר

ידו של בעל הבית - העני חייב, ולכאורה קשה, מדוע פותחת המשנה בחיוב העני, וכי אין די בכל הצער שהיה מנת חלקו עד שהוצרך לפשוט ידו לצדקה. אלא כיון שהקדים העני לפשוט ידו תחילה הרי הוא מעורר צירוף השם שלא כסדרו, ומתעוררים עליו דינים ח"ו ולכן העני חייב.

אמנם **ביום הפורים** תקנו בו חז"ל (ירושלמי מגילה פ"א ה"ג) 'כל הפושט יד נותנים לו', אף אם המקבל פושט ידו בראשונה, עם זאת 'נותנים לו', כיון שהשפעת הצדקה ביום זה באה ממקום גבוה ביותר, לפיכך אין מדקדקים אחרי העני הפושט ידו (שער הכונות פורים א), ולכן גם הסדר אינו מעכב, ואפילו אם הקדים העני לפשוט ידו אין מדקדקים אחריו, אלא נותנים לו בכל אופן אף שאינו כסדרו.

את תרומתו, שכן כתוב ידבנו ליבו, כלומר, שליבו של הנודב הוא הגורם לנתינת הצדקה ללא שנדרש לבקשת העני.

וכמו שפירש הבעל שם טוב ע"ה את הפסוק (דברים טו ח) 'כי פתוח תפתח את ידך לו', כלומר שיפתח הנותן את ידו קודם שיבקש ממנו העני, וזהו 'כי פתוח תפתח את ידך לו' שתפתח בידך 'לו', היינו ליד העני המקבל, וכן יש לפרש 'את ידך' 'את יודך', עם הו"ד שלך, היינו הפרוטה הנקרא יו"ד. ובזה יוכל לעורר צירוף שם הו"י"ה כסדרו, כי אם יפשוט המקבל את ידו קודם שיושיט לו הנותן נמצא שם הו"י"ה שלא כסדרו.

בזה יובנו גם דברי המשנה (שבת ב.) שאם פשט העני את ידו לפניו ונתן או נטל מתוך

ביום הפורים תקנו בו חז"ל 'כל הפושט יד נותנים לו' (ירושלמי מגילה פ"א ה"ג).

הנה מדברי רבינו האר"י ז"ל שפירש שאצבעות הנותן מכוונות כנגד ה' ראשונה ואצבעות המקבל כנגד ה' אחרונה, יש ללמוד להיזהר שהעשיר יקדים לתת לעני קודם שיבקש העני ממנו, וכך יהיה צירוף שם הו"י"ה כסדרו, ה' ראשונה קודם לה' אחרונה, כי אם יתעכב העשיר מלתת עד שיבקש העני תחילה, הרי תקדים ה' אחרונה לה' ראשונה, ואין צירוף השם עולה כסדרו.

ובזה פירשו צדיקים את הפסוק 'מאת כל איש אשר ידבנו לבו, היינו שמתנדב לתת מעצמו קודם שיבקש העני, ובכך הוא מעורר צירוף שם הו"י"ה כסדרו, ממנו 'תקחו

מִילְתָא דְפְלִיאָה

ציותה תורה קרבן מיוחד לפגם הדיבור לפי שפוגם את נפשו

אך בדברים התלויים בפה האדם, שזה עיקר כח האדם כמאמר הכתוב (בראשית ב ז) 'ויהי האדם לנפש חיה' וכתרגומו 'לרוח ממללא'. נמצא החוטא בדיבורו פוגם בעצמות הנפש, ולא בנפש הבהמית תלוי החטא, רק בנפש אביו שבראו, שהרי נפשו נוצרה מנפיחת פיו של הבורא כביכול כמו שכתוב (שם) 'ויפח באפיו נשמת חיים' ומכך 'ויהי האדם לנפש חיה'. אם כן תכלית הקרבן אינה ככל הקרבנות לתיקון נפש הבהמית, רק לתקן נפשו, ולכן כפרת חטאי הדיבור אינו בבהמה. מה גם, שכיון שחטא זה הינו חמור כל כך שפוגם בנפשו, לא רצה הבורא שתתעכב תשובתו עדי תשיג ידו לקרבן בהמה.

ולזה ברוב חסדי הבורא אשר הפליא עמנו, ציוונו להביא רק פטפוטי עופות נגד הקול, או מנחה שהוא קריבת הנפש, כמאמר חז"ל (מנחות קד:) במנחת עני 'כאילו הקריב נפשו', ולזה ציווה הקב"ה בחטאים אלו קרבן דלות ודלי דלות כי זו תכלית קרבנות אלו לכפר על נפשו, וכדי למהר טהרת הנפש הישראלית אפילו אם אינו בהישג יד בשונה משאר קרבנות.

שְׁפָה יִהְיֶה לְפִיו סָבִיב וְגו' (כח, לב).

משום שכוח הדיבור גדול כל כך עד שאם פוגם בו נפגמת כל קדושתו, נתן הקב"ה כפרה מיוחדת לפוגם דיבורו, וכך ביאר **בדברי חיים** (החודש ד"ה במדרש), מצינו (כריתות י:) שהתורה הקדושה ציוותה להביא קרבן דלות של שני ציפורים ואם אין ידו משגת מביא קרבן דלי דלות של מנחה, רק בשלושה מקרים, בטומאת מקדש, בשבועת העדות, ובשבועת ביטוי שפתים. וקשה, מדוע לא נתנה תורה אפשרות זו גם בשאר חטאות, ומי שאין ידו משגת יביא קרבן כפי השגת ידו ויתכפר אף בציפורים או במנחה.

מתרץ הדברי חיים, כי ענין הקרבן הוא להקריב נפשו הבהמית לפני ה', ויתחרט על מה שעבר, והקב"ה עוזרו לכפר עליו ויפדה נפשו מרדת שחת, ולכן גזרה חכמתו יתברך על כל חטא מהו מין קרבנו, שעל ידו יתכפר האדם. ואפילו אם אין ידו משגת לקרבן זה, ימתין עד שיהיה בידו להביאו, כי הרי זו תכלית הקרבן, שכנגד קרבן הבהמה יקריב את נפשו הבהמית, ואילו ציפורים או מנחה, אינם מורות על נפשו הבהמית.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

כדי לזכות להידבק בה' יש להתקדש במעשי הרשות

החלק שמקדש משפיע על כלל מעשיו שיהיו קדושים

הדבר דומה לתרומת הכרי, שבתחילה היו הפירות טבל והיו אסורים באכילה, אך לאחר שהרימו ממנו תרומה לה' השפיעה הקדושה על השיריים והתירתם באכילה, כך אותו הדבר בקדושה שבאדם, כשבבניית המשכן תרמו בני ישראל תרומת המשכן, היא השפיעה על כל הנשאר שאף הוא יהיה בקדושה. כן גם בכל דבר טוב שעושה האדם בממונו או בגופו, הרי שהוא מרומם ומטהר את כל מה שנשאר לעצמו. ומכך ניתן ללמוד בדרך אפשר, במה שאמרו חז"ל 'קדש עצמך במותר לך' שכשאר מקדש את המותרים גורם שיחשבו כלל מעשיו כקודש, מאחר שהפריש מהם לקדושה, נמצא שעל ידי הנהגתך יחזרו להיות קודש כמו כל דבר חולין הגשמי שמשפיעה הקדושה שהרימו ממנו קדושה על הכל [כן כתב בשפת אמת (פר' תרומה תרל"ז ד"ה במדרש): ופשוט 'מאת כל' שצריך האדם לרומם הראשית מכל דבר קטן וגדול לה' יתברך וע"י זה מתרוממים כל המעשים לה' יתברך. וזה יכול להיות נמצא בכל איש ישראל לזכור בה' יתברך בכל מעשה על כל פנים איזהו משהו לתת להבורא יתברך. ועל זה אמרו חכמים חיטה אחת פוטרת הכרי].

ראיה לכך מוצאים אנו באכילת קדשים, בפרשתנו שאמרה תורה (שמות כט לג) 'ואכלו אותם אשר כופר בהם' ונתנה מצות אכילת קדשים, שיהיו הקרבנות נאכלים בקדושה לשם שמים, ועל ידי זה מתעלים גם שאר האכילות למדרגה רוחנית, כמו שנרמז בלשון חז"ל (יבמות ז). כהנים אוכלים ובעלים מתכפרים [בגמרא: 'ואכלו אותם אשר כפר בהם', מלמד שהכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים], שאכילת הכהנים רוממה וקידשה את בני ישראל, שיזכו גם הם לקדש את אכילתם הגשמית, וזהו שנרמז בלשון הגמרא (שבת לא). 'חכמת' זה סדר קדשים, כי אכילת הקדשים מסייעת לאדם להגביר את החכמה והדעת על החומריות ולקדש את אכילתו הגשמית. ומזה נלמד שכשאר מקדש עצמו משפיע קדושה לכלל מעשיו שאף בהם תהיה הקדושה.

וכך הזהיר המהרש"ל ע"ה את תלמידו השל"ה הקדוש קודם נישואיו (שער האותיות אות ק"ף קדושה): קדש עצמך בשני עניינים אלו, בקדושת מאכל ובקדושת הזיווג, והוי זהיר במאד להרחיק אלף אמה ממה שנוגע לאיסור, והתקדש במאד בקדושתם, כי שאר מצוות התורה אינם עושים רושם גופני, אבל אלו שני הדברים, האכילה מקיים הגוף והזיווג מהווה הגוף, והרושם הזה עומד תמיד.

ועל פי זה פירש בישמח ישראל (ליקוטים ברכות ד"ה קדוש) את דברי הגמרא (ברכות י'): קדוש הוא, מנא ידעה, רב ושמואל, חד אמר שלא ראתה זבוב על שולחנו, וחד אמר, סדין של פשתן הציעה על מיטתו ולא ראתה קרי עליו. ובדברי השל"ה האמורים מפרש הישמח ישראל, כי הא בהא תליא, ושניהם נקראים אכילה, כמא דאת אמר 'כי אם הלחם אשר הוא אוכל', 'אכלה ומחתה פיה' (משלי ל ט), ואם הוא קדוש באכילה הוא ממילא מקודש בזה, ולהיפך ההיפוך, כמאמרם ז"ל (קידושין ב): דדרכא דמיכלא יתירא ודמישתא יתירא לאתויי לידי זיבה, וכיון שנשמר אדם בשני הדברים האלו הוא קדוש.

ה' מתאוה לקדושת אנשים גשמיים

הרה"ק רבי מנחם מנדל מקוצק ע"ה היה אומר 'ואנשי קודש תהיון לי', ואמר כדרכו בקוצר אמרים, היו אנשים - אך יחד עם זה היו קדושים, שתהיה הקדושה במעשי אנוש ותחבולותיו, שעל ידי ההתנהגות בקדושה בדברי היתר משרישים הקדושה בתוככי הגשמיות שבאדם, וביאר השפת אמת (פר' משפטים תרל"ב ד"ה בשם) דבריו: שאין מחסור לה' יתברך מלאכי עליון שרפים וחיות הקודש, רק שמתאוה לקדושת אנשים. ולכן המשיך נצוצי קדושה גם בעולם הזה במידה וצמצום וכו', וצריכין לשמור הגשמיות שלא לצאת מגבול הקדושה, עד כאן לשון קדשו.

ועוד הוסיף: גם פירוש 'תהיון לי' הוא הבטחה שיהיו בני ישראל בסוף קודש לה', לכן צריכין לשמור עצמינו עתה להיות מוכנים להינתן בראשו של מלך, כדאיתא במדרש (ויק"ר ב ה) המשל מה שאתה יכול לקבוע אבנים ומרגליות קבע שהיא עתידה להיות בראשו של מלך.

ואכלו אתם אשר כפר בהם וגו' (כט, לג). הנה עיקר הקדושה הוא לקדש מעשי הרשות שלא להימשך אחריהם. ועל כן מצינו הרבה נביאים שנתנבאו בסגנון אחד, ומכולם עולה חשיבותם וערכם של העושים מעשי הרשות בקדושה. ולכן נתייחדה לעניין זה מצוה בתורה (ויקרא י"ט ב) 'קדושים תהיו כי קדוש אני ה' כמו שפירש הרמב"ן (שם) ענין מצוה זו לקדש עצמו במותר לו, ולא יהיה נבל ברשות התורה להימשך אחרי התאוות המותרות לו, אלא יהיה נקי ופרוש מן ההמון המלכלכים עצמם במותרות המכוערים, ורק באופן זה יזכה לבוא לדביקות בה'. וכפי מה שמקדש האדם עצמו זוכה להתדבק בה', כי הקדוש ברוך הוא לרוב קדושתו אי אפשר להתקרב אליו מבלעדי הקדושה, ולפי שהוא חפץ לקרב אליו את בני ישראל, לכן ציוה את בני ישראל להתקדש בתוספת קדושה שיהיו ראויים להידבק בה', וזהו שנאמר (שם כ"ו) 'והייתם לי קדושים כי קדוש אני', כפי ההתנהגות בקדושה כך זוכים להיות 'לי' לקדוש ברוך הוא.

עיקר הקדושה במקום סעודה ודברי היתר

ורמזו ירמזו זאת במה שאמרו בגמרא (פסחים קא). 'אין קידוש אלא במקום סעודה', דהיינו, היכן ניכרת היא הקדושה בדברי היתר - 'במקום סעודה' בשעת האכילה, וכן ב'לחם אשר הוא אוכל' כדברי יתרו (שמות כ"ב) 'קראן לו ויאכל לחם' וברש"י 'שמא ישא אחת מכם', כאן ניכרת הקדושה [דברי ישראל ממודז"ץ ע"ה (כללי אוריתא א). וראה בתפארת שלמה (שב"ק ד"ה אמר ר' ענן) המדבר בקדושת האכילה שבשבת קודש: ומה שבאים הצדיקים מעולם העליון לעולם הזה, הוא משום דאין קידוש אלא במקום סעודה, דכתיב (ויקרא כ"ב) 'ונקדשתי בתוך בני ישראל' ולא בתוך המלאכים אף שהם עומדים ומספרים תמיד כבוד אל וקדושתו, משום שלמעלה אין יצר הרע כמבואר בכל הספרים. וזה פירוש 'אין קידוש אלא במקום סעודה' היינו אצל בני אדם שהם אוכלים לשם קדושת שבת. ועבודה זו יותר גבוה מעבודת המלאכים].

מילין וקידין

פרקי הדרכה ועבודה ה'

גמילות חסד מתקיימת גם כשעושה לשם עצמו

וַיִּקְחוּ אֵלַיךְ שְׁמֹן זֵית זָךְ כְּתִית לְמֵאֹר (כה),
(ל)

ראיתי בספר **אלופי יהודה** (ואתחנן ד"ה ואהבת) שהקשה לדקדק בדברי התנא בריש מסכת אבות (פ"א, מ"ב) על שלושה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים, מדוע בחר התנא להשתמש בה' הידיעה ("התורה", "העבודה") בשני העמודים הראשונים, המצביעים על יסודות מוגדרים וקבועים, אך השמיט את ה' הידיעה במילה "גמילות חסדים".

וביאר הדברים על פי משל. שהיה המנהג בעיר אחת, שכאשר הכינו סעודת מצוה לבני העיר היו מסתובבים במהלך הימים שקדמו לסעודה בבתי העיר, וכל אחד השתתף במזיגת יין לתוך חבית גדולה כדי שיוכלו לעשות את הסעודה ולכבדה ביין. באחת הפעמים אמר לעצמו אחד מתושבי העיר, לשם מה יש לי למזוג יין יקר ומשובח, אשפוך לחבית מים והדבר לא יורגש שכן כולם מלבדי נותנים יין. אך כפי מחשבתו חשבו כמה וכמה תושבים, ומשהגיע עת הסעודה ופתחו את ברז היין ראו כי יין אין בו אבל מים יש בשפע רב.

כדבר הזה הוא בגמילות חסדים ומצות צדקה. אין לו לאדם לחשבן חשבונות שישנם עוד רבים שיתנו צדקה וכי מתנת ידי תעכב את כולם מלתרום. אך יש לו לדעת שבדוקא כתב התנא על גמילות חסדים ולא על 'הגמילות חסדים' שבגמילות חסדים צריך לדעת כאילו רק הוא נמצא ושבלעדיו לא יתן איש מתת ידו, ולכן נכתב בלא ה' הידיעה שאיננה מצוה גדולה שרבים שותפים לה, רק אם אני כאן הכל כאן - אם אני לא אושיע אין מי שיושיע, ואם אין אני לי מי לי.

עוד יש לפרש, כי ידוע שכל תורה ועבודת ה' יש לעשותם לשם שמים ולא לצורך עצמו וטובתו ורק כך הם נעשים בשלימות. אך בגמילות חסדים ובצדקה שונה הדבר ואם עושה המצוה שלא לשמה עולה לו המצוה, כמו שאמרו בגמרא (פסחים ט). האומר הרי סלע זו לצדקה בעבור שיחיה בני או שאהיה בן העולם הבא הרי זה צדיק גמור, שהרי

גם אם כיון וגם אם לא בכל מקרה נהנה העני.

ביאור נפלא מובא בספרים על פי מה שנאמר (דברים לג יח) 'שמח זבולון בצאתך ויששכר באהלך', וכתב החיד"א ע"ה (ראש דוד פר' וזאת הברכה) כי השמחה של זבולון - ה'תומך תורה' היא כי יקבל שכרו גם אם היששכר לא ילמד את התורה לשמה, כי סוף כל סוף עשה מצידו את הפעולה הנותנת ליששכר לעמול בתורה ללא מפריעים, אך לעומתו היששכר יקבל שכרו רק אם יעסוק בתורה לשמה, כי בלא זה יתכן ויפסיד שכרו. ובזה מבואר מה שנאמר בפרשתנו 'ויקחו אליך שמן זית זך כתיית למאור', ודרשו בגמרא 'כתיית למאור' ולא כתיבת למנחות, ובפשטות הכונה שלמנחות אין צורך בשמן כתיית, אך ניתן להעמיס בזה כי 'מנחות' רומז לתמכין דאורייתא המספקים אוכל לפי הטף ללומדי התורה ושם אין צורך ב'כתיית' שיהיה לשמה בתכלית, אך למאור המנורה הרומזת לאור התורה, נצרך דוקא 'כתיית' לשם שמים. ועל פי זה ביאור משנתנו שלכך נכתב 'ועל גמילות חסדים' ללא ה' הידיעה ללמד כי התומך בממונו ומחזיק תורה ודלים אינו דוקא אם עושה זאת לשם שמים.

השפעות הצדקה גם כשאינו עושה צדקה לשם שמים בתכלית

כך מסופר על הרה"ק בעל דברי חיים ע"ה שהיה מרבה בצדקה באופן שאינו ניתן לתיאור ועסק בכך שעות על גבי שעות וחילק סכומים גדולים ועצומים. אמר לו בנו הרב אהרן ע"ה, אתה אדמו"ר ראש ישיבה אב"ד וקדוש לשם מה אתה צריך גם להרבות צדקה בכמויות גדולות שכאלו. ענה לו הדברי חיים, לעצמי יתכן כי כבר יצאתי ידי חובה של צדקה אך מה שאני מרבה הוא בשביל ילדי ונכדי, בשביל כל העולם כדי לעורר על עם ישראל רחמים גדולים. שמע זאת בנו ומאז עזר לו בפעולותיו הקדושות. בהקשר זה מסופר כי בנו של הדברי

חיים ע"ה חלם שאחיו מתהלך בעולם האמת ללא מנעלים לרגליו, ופנה בבהלה לאביו וסיפר לו את דבר החלום, אמר לו אביו סיבת הדבר היא הואיל ונפטר בדמי ימיו וכיון שהיה צעיר לא הספיק לכתת רגליו לאסוף צדקה, לכן הוא חסר מנעלים. עוד מצינו שאמר הרה"ק בעל נועם אלימלך ע"ה כי ההולך לקבץ צדקה בארבע כנפות העיר ניצול מארבע מיתות בית דין. ועוד אמרו כי האוסף צדקה מאחרים מציל ע"י זה את דורותיו מלחזר על הפתחים.

עמוד גמילות חסדים ניתן לקיימו בכל דור

מכיון שניתן לקיימה גם אם לא נעשית לשם שמים היא המצוה החשובה ביותר בדורות אלו. כפי ששמעתי ממו"ר אבי ע"ה, פעם שאל מו"ר זקני הישי"א ברכה ע"ה את אחיו מרן עטרת ראשנו ע"ה, הלא הינך מקפיד על כל דקה מזמנך שיהיה כולו לתורה ולעבודת ה' יתברך, אם כן למה אתה עצמך מתעסק בנתינת צדקה לתמידי חכמים ולצרכי בני ישראל המרובים.

ענה לו עטרת ראשנו, אחי, הלא ידעת ש'על שלשה דברים העולם עומד', 'על התורה' הוא העמוד המרכזי והחשוב, אך יש לנו חסרון בקיומו, שכן יש לנו הנאה בתלמוד תורה וזה פוגם באיכות הלימוד. ואף על פי שהגמרא בפסחים (ג) אומרת, לעולם ילמוד תורה אפילו שלא לשמה וכו', בכל זאת לכתחילה טוב שילמד לשמה, וכבר אמרו חז"ל (להלן פ"ד מ"ה) שאסור להנות מדברי תורה ומאד קשה לקיים זאת. העמוד השני - עבודה, קשה לקיימו שכן כל תפילות האדם על עצמו וידוע כי התפילה נחשבת לשלימה כאשר היא לשמה כמו שאמרו (אבודרהם תפילת שמונה עשרה) 'תפלה' גימטריא 'כוונת הלב', ובפרט כשאר היא שגורה בפיו והפה רץ בלי לשים לב ולכוון. אם כן נשאר העמוד של גמילות חסדים שרק אותו ניתן לקיים בשלימות גם בדורנו, כי עצם הנתינה היא רגע כמימריה, ועוד, שכן חז"ל אמרו שהעיקר בזה שהמקבל נהנה מהנתינה, ואפילו שהנותן כיוון לשם עצמו. נמצא כי זו היא העבודה הגדולה ששייך לקיימה בזמננו.

יצא לאור ע"י מכון אור לישרים
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או להפיץ ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישרים

איצר פניי החסידות

מילתא חדתא

ספיר ויהלום

ספרי חסידות מעקד

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל
 אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחי'
 להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת
 לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

להצטרפות חייג עכשיו: 1800-22-55-66 והגליון בדרך אליך

You can now subscribe and get journal delivered to your door.
 Call 718-407-2479 or email otzarpninei@gmail.com